

GEMMA FRISIUS.

Aritmetica.

Rikk I.
123.

Az O₄ az L₄
után van kötet.

1886.

(Hianyoz. C_1, C_4, L_1 is H_2 lev.
— Cím. is S_2 lev. csontka.)

24 Schickel

Heinrich

2.0!

Solidus 1 gr 10

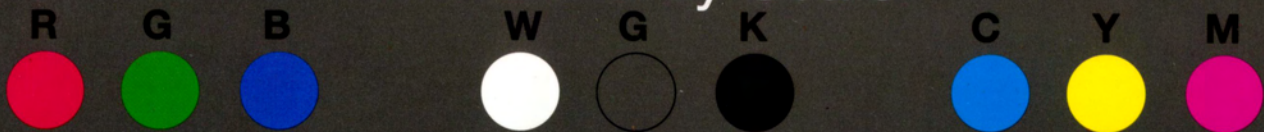
1822

Quinn's place

In p. 201 a

Tarkas Lajos,
Könyvtáratka,

Hömylääböl,

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

1706
547
129

1776
1877
-199

1829
1877
-252

ARITMETICA az az

A SZAMVE

TESNEC TVDOMA

NIA, MELL' AZ TVDOS GEMMA
FRISIVSNAC Sz AM-VETES BEOL

Magyar nyelvre (ez tudománban gyönörkő-
dőknek hasznoka, es hamaráb valo értelme
kye io moddal) forditatter.

Remarokum is.
Afsz akarom hog' az io es hasznos dologba
sacsec legyetec az genoz es artalmas dolgokba
penig egiugünek.

DEBRECENBE

Rodolphus Hofshalter niomtatta, Anno D: 1777.

1706
1547
1129

1776
1577
-199

1829
1547
2262

ARITMETICA, azaz

A SZÁMVE

TESNEC TVDOMA

NIA, MELL' AZ TVDOS GEMMA
FRISIVSNAC SZAM-VETES REOL

Magyar nyelvre (ez tudománban gyönörk-
dőknek hasznokya, es hamarab valo ertelme
kre io moddal) forditatt.

(.2.)

Remarissim 16.

Ast akarom hog'az io es hasznos doigokba
facsec legyenec'az genoz es artalmas dolgokba
penig egiugitiek.

DEBRECENBE

Rodolphus Hofhalter nyomatta, Anno D: 1777.

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

M I N D E N K E R E S Z T I,
E N O L V A S O N A C A Z K E O N Y -
N Y O M T A T O I S T E N I K E G Y E L -
M E T E S B E K E S E G E T
K E V A N .

(7.)

M I N D E N valaki ez látható világnac, niemorodot es vtolso részében, az istenteul szerzet közénfeges tarsáfágnac, Politiaknac, es Respublikáknac meg maradáára valamit akar használni, nag' figyelmertessen es szorgalmazofsá ez kis kón'uechkét: (melyben az szám vetésnec mogya szép rendel meg irattartott) oluassá. Mert iol tudom hog' min dennek ez igen tutára vag'on, hog' fölötte nag' hasznot hoz az Szám vetésnec tudása, mind közönfeges es mind az kinálképpen valo haszonnac meg maradáára es öregbeulésere, Vg' annira hog' meg sok helyen a Szent írásnac magyarázatt'a, főképpen peng az ó törvén sem lehet anekeul. Nem nehéz leszen peng ez tudománnac ez kichin kón'uechkébül valo tanulása, mert mindenec oll' szép rendel es móddal hel'hezettetene eg' más vtán, hog' minden tanulóknac elmeiöc, az kie az GEMMA FRISI⁹ böfeges beszédében láttatnánac el fíratáknac lenni, ez kis rövid es hasznos tractatusban fölötte meg nyughatnac.

Eftz-is peng meg kell tekinteni hog' ez tudomán böfeges hasznot hoz azoknac az kie amaz fö es öreg tudománokra igyekeznec, feuképpen peng az Astronomiára, az az, amaz égi chillagoknac es Planetáknac, helyeknec, forgásoknac es mozgásoknac meg tudására, miell' tudomán' az Philosophiamac, auag' az Deaki tudománnac fö része es tagia. Vgyan ezen tudomán' által erthetneuc meg az Geometriaknac-is, az az, ez világnac földnec, es Orizágoknac reizeinec tudomániát, Mert az Geometria auagy az föld mérés, az Aritmetikában valo liniác nékeul semmikeppen nem lehet, ielesben mikor demonstratípt, az az, kétfigyel-

kuj

keul valo mutogatást akar tenni, mely mutogatásra az számok is igen hasznosok, melyec az egy chillaگونac számok és mozgások, mell' az Arithmetica és Geometria ne keul nem lehet meg mutatni. Azert szerelmes atyafia kereszteni oluaf, nem en vag'oc ez Arithmeticanac forditois, hanem egy iambor vram es Istenben attiamia hozta az en officinamban, kérüen hog' ki nyomtatnám es ő sem tudá ennekem meg mondani az iambornac neuét, ki neue alat tutani volna ki bochítani. Hog'ha penig valamü vétet vagy Cotakban vagy böreukben talalanda, arrol ennekem kegyessen meg bochas, Mell' dolgot ha chelekezfel (es ennekem kegyessen meg bochátani) ez után a I. E. H. O. V. A segitsegeuel igyekezenc nagyobakba szolgálni ti kegyelmekekne. Ezokaért minden szorgalmatos es hiu oluafot es tanulat itt ez aránt kérem, hog' ez kis könyckét meg ne vtáll'a hanem szorgalmatossan oluaf, mell'beol mind kiualképpen való es mind kezeuseges hasznot nem keueset vehet. V A L E. Debrecini 13. Augusti. Anno Domini M.D.LXXVII.

Ti kegyelm: szolgálai

Rodolphus Hoffhalter

AZ SZÁM

VETESNEC REOVIDES HASZNOS VTA AVAGY MOD-

gya, mely az tanulóknac hamarab való értelmekre,
az Frisustul iratattot szám vetésből Anno
1577 rövideden rendeltetet.

Mitfoda az Számuetés?

AZ Szám vetés semmi nem egyéb, hanem mikor valamelly számot előben adnac azt igazán ki tudgyad inni, es igazán ki tudgyad mondani, a mint az regulác tartiác.

Hany kezeusegeus Regulai vadnac az Számuetésne?

Mint az bolczec számlallác öt közönségös képpen való regulái vadnac az Arithmeticanac, ezec penig az regulác minden rendekne szolgálnac, nem tsac az kereskedőkne, hanem meg az írás tudókne is. Iollet ezec kinul is vadnac regulác, de azoc az regulác, nem annira használnac egyéb fele embereknec mint az kereskedőkne: Ezec is penig vadnac ötön, melyeket mind elő számlálunc rendel, es magyarázattiát adgyuc rendel: Mént hogy penig minden dolognac az el kezdeti nehezéb: azonképpen az Számuetésne is az el kezdeti nehezéb egyec speciesnel, mert az el kezdeti ismertetic meg

meg mindenféle számra leírása és ki mondása. Ha
penig az eleit meg nem tanulod, ha szintén tanulod-is
az tobbit haszontalan leszen ez nekül: mert ki nem tu-
dod mondani az el kezdéset, buksgy hogy igen meg ta-
mullyad. Tonábba ha valamelly graditjon akar fel
bogni auagy fel menni, először az első fogára kell hag-
nod, es vgy mebecz az többire. Azonképpen az szám
vetésben-is azj. mlalásról kelly az többire menned, ha
penig azt igazán meg nem tanulod: oleum & operam
perdes: az az: tsac hasban munkálkodol.

DE NVMERATIONE,

Az szám vetésnek el kezdéset Numerationac iriác
es hiác az Deac vrain: a verbo Numcro: az az:
az számlalástul. Ezzel penig Differentianc vagyon az
oktalan állattul, mert ok nem tudnac számlálni es gon-
dolkodni, azért valamelly ember számlálni nem tud, nem
külömbez az oktalan állattul: az börtsec ezt mondgyáci:
Ennec penig mi voltat im regulákban adom előlben,
hogy inkább esődben vehesd.

PRIMA REGVLA.

Minden nota auagy iege az első helyen leuén vgyan
tsac annit teszen az mennyiség auagy vntas benne va-
gyon mint im itt latod, hogy öt eggyeség vagyon az öt-
ben: Azért tsac vgyan ötöt teszen. De azt esődben
vegged, hogy az első helyt az számlálásban kezdic iob
keztől, bal kézzel számlálván rák modra, mert ok-is vi-
za mennec

sa mennec, auagy tövöc modra, mert ok-is viffsa irnac:
auagy mint az rákoc, mert ok-is viffsa mennec az ma-
rásban. Im azért példában meg mutatom, ne talan
iobban esődben vehed. 3 5 4 2. latod hogy az számla-
lást elől az kettőn kelly el kezdened, es vgy kelly szá-
mlánod mind addig mig ki fogya felöle auagy belöle.
NOTA. Immar ezt lásd meg, ebben az vntasban
ha pénz számot akar érteni, auagy forint számot, ha fo-
rint számot akar-is vgyan meg lehet, es az **PER SE**
neueretöt meg tartia: mert vgyan simpliciter mint az
pénzt, hogy tsac egy auagy két pénzec mondanad, ezt-
is vgy egy auagy két forintnac mondhatod mind anni-
sser az mig kilenczed el nem haladgya. Oztan az kö-
netközendő tíz: leszen es teszen 10 forint, es mind ez ké-
pen az többi-es.

SECUNDA REGVLA.

Az masic helyen valameni vntas vagyon az Co-
taban auagy számban de annisser tízet teszen, mint im
latod. 3 5 4 2. It az masodic helyen negy eggyeség
vagyon benne: mint im latod 3 5 4 2. Es amaz kettöt
ad hozzá, es negyuen kettöt teszen.

TERTIA REGVLA.

Az harmadic helyen auagy számban auagy Co-
ban valameni vntas auagy eggyeség vagyon, anni száz
vagyon benne, mint im latod. 3 5 4 2. It öt eggyeség
vagyon benne, az harmadic helyöt valo számban: az-
ért öt százat teszen, mert mindenec eggyeség százat te-
szen

ßen, es öt egyesség vagyon benne.

QUARTA REGULA.

Az negyedik helyen való számhan auagy Cotaban valameni mitas vagyon, de anni exet vagyon benne, mint itt latod 3 5 4 2. Harom mitas vagyon az negyedik helyen: azért teszen három exert, es az regulakon minden speciesec el veggestetnec.

AZ NUMERATIONAC

Fractioiáról.

AZ Fractio két fele: Fractio simplex, es Fractio-nac fractioia, Deakul Fractio es Fractiois fractio. Ezt mind Simplex fractionac hunc à ki tsac egyből áll, egy Numeratorbol es egy Denominatorbol.

Azt pedig mind Fractionac fractioiánac hunc, à melly több Numeratorbol áll egyneel: Azert im meg érte d hogy két fele az Fractio. Immar söllyunc az Numeratormac Fractioiáról, de esedbe vegyed hogy két néuel nevezetnec Numeratormac es Denominatormac.

Quid est Numerator?

Azt mind Numeratormac hunc az kisélyül vagyon az linean mint im latod. $\frac{3}{4}$

Quid est Denominator?

Az ki pedig alol vagyon az linian, azt mind Denominatormac hunc, ha pedig egész volna, az egészet tsac egy mitast tegy aláia, mint im latod 10. Eztizen bat

bat egész forint es Fractio modra vony egy kis liniaczkat aláia, es az linia ala tegy egy mitast, ilyen $\frac{1}{2}$

OBSERVATIONES:

Prima.

Hatsac simplex Fractio vagyon, az az, egészét nem tsnaltal hozzá, tabát mindenkör kisseb az Numerator az Denominatorul. Ha pedig valasa törtinac hogy nagyob volna, mindiaarast diuidald el az Denominatorral. Iolletet ha egész vagyon előtte azt is Fractioiá kell tenued, meg kell multiplicaluod az Denominatorral, es az felső Numerator hozzá kell addalnuod, akkorop nagyob leszen az Numerator az Denominatornál: mint im latod, $5\frac{1}{2}$

Secunda.

Mikoron ez see szám in elődben ezzel ez képpen tslekedgyél es tslekedhetel: mert ha akarod az ötöt tarcz meg, az pedig öt egész singet teszen auagy forintot: Immar másolsor numerald meg à Numeratort es à Denominatort, azt is könnyebben ki mondhad.

Tertia.

Mind az egész Fractiot két képpen minualhad auagy kissebtheted meg, miképpen hog két fele à Fractio, seles es seletlen: azonképpen két fele Numerussal kissebitheted meg, selessel es seletlennel, az feles számhan minualhad, mint itt latod, $\frac{1}{2}$. Ennec ez Numeratormac tudni illic az linian söllyül valomac fele nyolcz: az Denomi-

nominatornac 16 vgy mint az linian alat valo har-
minczkettőnec. Azért meg ércz, meg minualhad: az
nyolcznac fele negy, az neg' nec fele kettő, az kettőnec
fele egy: az egynec az fele $\frac{1}{2}$. i. eg. fillyér: Azért im-
máran touáb nem mehez, mert az Numeratornac felét
nem vehetöd. Ennec penig az harzua vagyon, hog' ezt a
Fractiot könnyebben meg érthessed, mert valamely dol-
got anagy penig samlálást könnyü moddal tselekednec
inkáb meg értheti az ember, hogynem mint ilyen ne-
hezet mint ex $\frac{1}{32}$ azért ez is vgyan tsac ennit tessen
mint ex $\frac{1}{2}$ mint oda fel-is meg minualan, es tsac az
egy fillyerre redigálam. Ezt ez obseruatiot esődben
tarcz, mert igen hasznos az Fractioban.

MAS EXEMPMOK AZ MI-
nualásról, az az, az meg Kissebűsöl.

$\frac{200}{400}$ $\frac{100}{200}$ $\frac{25}{50}$ vel $\frac{1}{2}$ Ha ez fele számot anagy Fractiot ki-
akar mondani, meg kell minualnod es vgy mondgyad
 $\frac{25}{50}$ ez penig az Fractio semmit nem külbözz az első-
tul, aqua proportioban vadnac ezec özue foglaluan,
akar azért ezt mond ki $\frac{200}{400}$ akar penig ex $\frac{25}{50}$ De an-
nac meg más oka vagyon, hogy ilyen igen kissebűthet,
tellyeséggel tsac egyre inta $\frac{1}{10}$

Compendium Fractionis.

Mikoron mind alol felljül czéphrác vadnac, mint
imitt az exemplomban latod $\frac{4}{800}$ itt az czéphrát ragd-
le, tsac immár sedgyed feleket valaménizet lehet, $\frac{4}{84}$
igy

igy vagyon: Ismet vöd felét $\frac{1}{2}$ es vgyan tsac vuitást te-
ssen, mint $\frac{1}{2}$ tsac egy felet $\frac{200}{400}$ Aliud. $\frac{20}{40}$ facit $\frac{1}{2}$
vel $\frac{2}{4}$ vel $\frac{1}{2}$ facit. Aliud. $\frac{20}{40}$ facit $\frac{1}{2}$ Aliud. $\frac{20}{40}$ $\frac{1}{2}$ facit

AZ IMPAR FRACTOROL.

Immár könetköznc az Imparrol valo Fractioci, mely
Imparnac az az seletlenec számát ismeg seletlenec
kell meg minualni. Azért vadnac szám szerint enni,
mint im latod: 3. 5. 7. 9. 11. Azért ezekkel az figu-
rákkal anagy Corákkal meg minualhad az seletlen sa-
mokat, mint példa vola $\frac{84}{24}$ Előzőr minel minualhad
meg az parval anagy az kettőnel lehet így:

84 Diuide. Iry ismeg egy kis liniaczkat feliben,
84 (42) igen: (42 immár, két száz 94 di-
22 uidald el az kettőnel.
84

29 4 (147 Ird az linia ala igen $\frac{42}{47}$ latod hogy
222 az Numerator feles, es a Denominator
28 4 seletlen, azért az számoc közzül az ki-
ket lacz 3. 5. 7. 9. 11. keres olyat kiuel mind az kettor
vgy mint, mind az Numerator s mind az Denomina-
tor meg diuidalhasd közönseggison valo számot nem lel
hez az háromnál: Diuidald el azért őket $\frac{1}{42}$
A masikat is a Denominator diuidald el. $\frac{1}{52}$ (14
 $\frac{1}{32}$

2 Innét vony egy kis liniacz-
147 két igen ird felljül mint az Numer-
33 (49 ator es alol az Denominator $\frac{14}{47}$
127
2

Kerd

Kerzd el ismeg diuidalni lásd meg harmat harmat
találz, ezec közrül az het szabadon meg lehet: Diui-
dálz el azért mind az Numeratort, es mind az Deno-
minatort, ved el az Denominatort, ^{1 4} Ved clo az
^{1 4} Denomina-
tort, es azon!
I mellette valo bettel oxd el 4 9

Immár vony egy kis liniaczkát igyen, es ird selljül
az Numeratort, es az Denominatort alol, mint im látod
2 De az ki ezt meg akarja tudni először szükség hogy
7 minden specieft meg tanullya, es vgy inthat ebez.
Erről elég legyen.

DE ADDITIONE.

IM M A R A N iol tudod minden belnec iegyze-
set, ezönt itt az Additionban nem szükség előszám-
lani: De megis iob hogy értelemnec okaért ezt esedben
regyed, hogy mikoron egy számot adnac elődben, melly
igen ritkan törtinac, így kelly aual tselekedni az mint
meg mutatom: 1 2 3 | 4. 5. 6. | 7 8 9. mikoron ha valaha
ez sefe szám elődben in, mindenkoron az harmadic fi-
guraua auagy cotaua egy kis liniaczkát kell von-
nod, ez képpen mint im itt látod: 1 2 3 | 4 5 6 | 7 8 9 | ez
summa serint resen száz huszon három ezert, négy száz
ötven hat ezert, het százat es nyolczvan kilenzeret.

Eleg legyen erről rövideden. Minel hogy embernec el-
meiben

meiben hamaréb bé terie szükség ezeket regulákya ostaní
PRIMA REGULA. PRÆCIPVA.

Minden elődben adatott számot igazán fel tudgy
irni, az ő helye es végezése serint. Mert ha valaki
adna elődben ez sefe számot, harmincz három forintot
es 33 pénzt, ezt igazán fel tud írnia az ő helyére: az
forintot ird a forint helyére, es a pénzt a pénz helyére.

SECUNDA REGULA.

Az elődben adot számot, ha egyben akariác veled
számaltatni, es egy sommaban keuannyác töled bog'
meg mond: minden figurat auagy Cotat tudgyad írnia
eg' mas ala az ő rendi serint: Mert ha adna valaki a
sefe számot elődben, volt 332 forintom. Ismet 452
forintom, de ha történnic valaha ol' szám mell' számban
külömben külömben vagyon az szám: vel, az melly
számban külömb külömb sefe nemci vadnac, azt egybe
nem illic számálni, hanem az forintnac külömb belt valasz
a garasnacis a filljénnecis külömbet, es vgy addal dörze
öket rend serint: summam, es mindeniket az ő száma
ala iriad.

EXEMPLA.

Adot az en vram en kezembe 345 forintot: Ismet
256 forintot, summa serint keuannya tulem mit adot.
Igy tselekedgyél azért az mint im meg tanitlac.
Itt sen ird rendel eg' mas ala öket mindeniket az ő he-
lyére, az mint im iobban meg mutatom.

Első Regula.

3 4 5
7 2 3
5 6

Látod ebben ez példában bog' három rendben

Al az Numerus, azért az első helyen való Cotákát szám-
lald egybe 3 6 5 tessen tizen negyet. Itt látod, hogy az
első helyen való Cotából is két Numerus ki, ennek az
egykét tudni illic az 4 ird az linia ala, az egykét pedig
tarcz meg: $\begin{array}{r} 365 \\ 723 \\ \hline 256 \end{array}$

Második Regula.

Ismer meny az második renden való Cotákya, azt is
számald öre mint az első: látod azért 4 25 tessen ii.
Es az első számban meg maradot vala eg', azt ad a ti-
zen eg'hez es 12 tessen. Es ird az linia ala az egykét
tudni illic az job kéz felől való, az kettőt, es tarcz meg
az egykét: $\begin{array}{r} 345 \\ 723 \\ \hline 256 \\ \hline 24 \end{array}$

Harmadik Regula.

Ismer meny az harmadik helyre, ott is számald öre-
se az figurákat 2 7 3, tessen 12, amaz felljul meg tar-
tot vintást ad hozzá, 13 tessen, ird ezeket mind az ket-
tőt a linia ala, egykét se tarcz meg, mert immár veg-
bőz mentel az számmal: $\begin{array}{r} 345 \\ 723 \\ \hline 256 \\ \hline 1324 \end{array}$

Tessen azért somma szerint ezer három száz es hu-
szon negyet, te szabad leg' ám akár mire érczed. Ha pe-
nig vgy történnic hogy tsac egy Numerus iúne ki az
számbol mindiaraft ird az linia ala ilyen modon mint
am itt látod: $\begin{array}{r} 325 \\ 232 \end{array}$

Látod itt hog' az öt es kettő tessen
becs

betet, ird mindiaraft az linia ala, innet mint im lá-
tod $\begin{array}{r} 325 \\ 232 \\ \hline 557 \end{array}$

Második helyen látod azért hogy kettő es
három vagyon, az tessen ötöt, ezt is ird az linia ala
igy $\begin{array}{r} 325 \\ 232 \\ \hline 557 \end{array}$

Hasonlatos képpen meny ismeg az harma-
dik helyre, ott is 2 es 3 tessen ötöt, ezt is ird az linia
ala ilyen $\begin{array}{r} 325 \\ 232 \\ \hline 557 \end{array}$

Somma.

Tessen somma szerint öt száz es ötven
het forintot, ha az előben adot szám szerint volt forint:
ha pedig pénz szám volt, tessen flor: 5. denari: 57. Ez
penig akkor ismered meg mikor az szám eleiben eg' effet
vetnec, fl: akkor mind forintnac mondgyad: ha pedig
ezképpen két tudni illic, den: vetnec, akkor pénz nec
mondgyad, mint im látod az előben adatott számban:
den: 134 tessen ez száz harmincz négy pénze, mert elő-
te den: vagyon inán, azért az számlálá: ban ezt igón
elsődbe vegyed.

Aliud exemplum.

Adot az en vram en kezembőz egyzör 3 4 5 2 flt
Ismeg egyzör adot 5 3 2 flt: es harmadzor 25 flt: vallyon
somma szerint menit adot kezembőz ird rendel vi vides

$$\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ 25 \\ \hline 9 \end{array}$$

Kezdel immár számlálni ezképpen: 5 3 2,
tessen kilenczet, ezt mindiaraft ird az
linia ala, ilyen mint im itt vagyon vgyan ezen példá-
ban látod.

Isma

Ismet meny az másodice rendre, ezt is ezképpen
 Samlald öze a mint im látod 3 32 teson tizet. Látod-
 is hog' az másodice számoláshol iut ket
 Numerus ki, tudni illic, tiz: Ennec azért az eggyket,
 tudni illic az Ciphrat az első helyen való ird az linia
 ala ezképpen, es tarcz meg az unitást, így: $\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ \hline 25 \end{array}$

Ismet meny az harmadic helyre, Sam-
 lald öze mint az többi, teson azért 4 es 5 kilenczet,
 ad hozzá immár az eggyket az ki meg marat vala, es
 tiz lesson. Itt is látod hog' két figura iut ki, azért itt-
 is az első, tudni illic, az Ciphrat ird az linia ala igyen
 es tarcz meg ebben is az unitást, mint im itt látod:

$$\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ \hline 25 \end{array}$$

$\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ \hline 25 \end{array}$ 1 Meny ismeg az negyedikre, azt is Sam-
 lald öze igyen. 3 ezt fac egy Nume-
 rus, azért ehöz a háromhoz ad hozzá amaz meg tar-
 tott egyességet es 4 lesson: ird azt is mindiatást az li-
 nia ala, így: $\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ \hline 25 \end{array}$

$\begin{array}{r} 3452 \\ 532 \\ \hline 25 \end{array}$ Más példa mely pénz
 es forint sámbol áll.

Adot az en Vram en kezembem 9835 forintot, es
 92 pénzt. Ismeg egyzör adot 4562 forintot, es 50
 pénzt. Es egyzör adot 962 forintot es 55 pénzt, akar-
 nám meg tudni menit adot. Azképpen ird le őket: mint
 im látod: Az forintnac válassz különb helt, es ird egy

más ala rendel őket: A pénznecis a forint után válassz
 különb helyet, es eg' más ala ird rend szerint őket, mint
 im példában meg mutatom: fl. $\begin{array}{r} 9835 \\ 4562 \\ \hline 962 \end{array}$ den: $\begin{array}{r} 92 \\ 50 \\ \hline 56 \end{array}$

Im látod hog' eg' pénz marada meg a pénz $\begin{array}{r} 962 \\ 108 \end{array}$
 Samlaltasbol, az peng az unitas teson egy forintot,
 azért adald az forintnac közébe.

Sic: exemplum. fl. $\begin{array}{r} 9835 \\ 4562 \\ \hline 962 \end{array}$ den: $\begin{array}{r} 92 \\ 50 \\ \hline 56 \end{array}$

Somma szerint teson tizen öt
 ezer forintot, három száz es
 hatvan forintot es kilenczven nyolcz pénzt.

Mas exemplum különb fele
 pénznec egyben adásáról.

Adot az en Vram en kezembem 200 forintot. Ismet
 azon Vram adot 342 forintot. Ismet adot 642 forintot es
 42 pénzt. Ismet adot 225 forintot es 93 pénzt, ismeg
 35 pénzt. Ismeg adot 34 garast. Ismeg 72 garast. Ismeg
 52 sellengöt. Ismeg 52 sellengöt: vallyon menit teson?
 ezképpen rendeld el, mindeniknek különb helt valassz:

$$\begin{array}{r} \text{fl: } \begin{array}{r} 200 \\ 342 \\ 642 \\ 225 \\ \hline 1009 \end{array} \quad \text{den: } \begin{array}{r} 93 \\ 35 \\ 42 \\ \hline 170 \end{array} \quad \text{Gross: } \begin{array}{r} 34 \\ 72 \\ \hline 106 \end{array} \quad \text{Sell: } \begin{array}{r} 52 \\ 52 \\ \hline 104 \end{array} \end{array}$$

Postorol valo példa.

Adot az en Vram en kezembe egyzer 120 sing post-
 tel. Ismeg egyzer adot 455 singöt. Ismeg adot 378 sin-

göt: vallyon menit adot somma serint? lásd meg ighen
mint im meg mutatom, encc az özne adasa eg' tsöpöt
sem kulombex az felsőnc egybe adasátul. Kerd el az-
ert ighen 1 2 0

4 5 5
3 7 8
9 5 3

Tessön azért somma serint kilencz
száz es ötven három: sing poszt.

ALIVD. Adot az en Vram en nekem 930 forintot.
Ismet 432 forintot. Ismet adot 562 forintot 99 pénz.
Ismet adot 40 pénz: vallyon menit adot somma serint?

fl: 930
432 den: 99
562 40

Mikor ilyen additio törtinik hogy kinec az vallya
pénz, mindenkoron job kéz felől egy kis liniaczkával ké-
rekez benne, mint im látol:

930
432 99
562 40
1925 39

Hogy ezt kérekestem azért
mert az pénz számot tessén, es az többi mind forint szá-
mot tessénc: Azért somma serint ezér kilencz száz hu-
szón öt forintot, es 39 pénz tessén.

Más exemplum kulomb fele pénznec nemciről.

Adot az en Vram en nekem egyzer 32 forintot, es
45 pénz, 40 garas, 66 fillengöt, 77 béczöt. Ismet adot
45 forintot 78 garas, 39 fillengöt, 99 béczöt. Vallyon
menit tessön somma serint? Latod hog' ebben az exem-
plomban sok fele pénznec nemci radnac, azért nem
szükség egyben tanarnod nagy elegitenöl, hanem az
forint-

forintoknak kulomb helyet valasz, az pénznec-is kulomb
béli valasz, az garasnac-is kulomb helyet, az fillengne-
c-is kulombet, az bécznac-is kulombet, mint im iol látod
fl: 32 den: 25 Gross: 40 Sell: 60 Bécz: 75
45 79 87 33
70 77 90 99
147 190 180 212

Tessön somma serint száz 147 forintot es 25 pénz,
mert a pénz tsac eg' rendbē vagyon: száz kilenczven hat
garas: száz nyolczuan hat fillengöt, es két száz 12 béczet.
Más exemplum melyből Numerus

anag' Cota in ki. De ezt két képpen veted meg a
miképpen im meg mutatom, tsac hog'
iol rea vgyáz.

Elben ez exemplomban ilyen mo-
dot tarcz, hogy az elöl valo számban
mell rend vagyon azt számlal egy-
be: tessön somma serint 144. Ezt ez
három figurát eg' zer-s mind ird ala,
eggiket se tarcz meg, mint az első,
anag' az elöl valo additioiban, de v-
tselkedgyél mint im itt látod. Mer
ismet az másodc rendre, azbol-is
három Numerus in ki, ha egyben
számlalod tarczal így tselkedgyél,
mint itt látod: tessön azért az más-
dic rend-is 135, ird ala azt-is eg' zer
s mind eggyet se tarcz meg benne.

1	2	1	0	9	4
1	0	8			
1	2	1	7		
1	3	5			
1	4	4			

Meny

Primum exemplum.

Adot az en Vram kezembe tizen beted fél sing postot. Ismeg adot tized fél singöt. Ismet adot $10\frac{1}{2}$ tizen egyed fél singöt: Ismet adot $11\frac{1}{2}$ tizen kettöd fél singöt: vallyon menit adot mindenestül kezembem vendeld egybe azért immár mint im látod. $16\frac{1}{2}$

Ezeket immind regulákra ostrom igyen $9\frac{1}{2}$ mint im maid meglátod. $10\frac{1}{2}$

Első Regula.

Az első helyen való Cotákat, tudni illic az feleket, samláld egybe ez képpen, egy fél, másic fél, harmadic fél, negyedic fél sing: két egész singöt tesön: azért ezt az egész sing számot a felec ala nem bukkez imi, hanem bukseg az egész singöt közé samlálni, es az két singöt alat való helyet üresen kell hadni: mert az fél számban az frangalt Numerus soha ieg'zendő helyet nem foglal magának: Ad azért az ieg'zendő helyet számoknac figuraihoz ez képpen: 2691 A kettő hat kilencz es az eg' tesön tizen nyolcyat, Ennec az egziket tudni illic az nyolcyat wd a linia ala: az egész figura ala, az vnitást mint im látod tarcz meg: $16\frac{1}{2}$

Másodic Regula:

Ismet meny az másodic helyen való száma, es azis samláld egybe mint az első helyen

valót: látod azért hog' a másodic helyen való számban

három

három egyesség vagyon, es amax meg tartot egyességet ad hozzá es neg, lessen, azis ird a linia ala ez képpen $16\frac{1}{2}$ mint itt ez exemplomban iol látod:

$9\frac{1}{2}$ Telson azért somma serint 48 singöt, itt $10\frac{1}{2}$ penig semmi uem marada, mert a felek- $11\frac{1}{2}$ ből mind egész számúue ki es a felekne- 48 helye üresen marada, mert a felekne- helye nem ieg'zendő hely.

Aliud exemplum.

Adot az en Vram kezembe egyssör $62\frac{1}{2}$ singöt. Ismet adot $57\frac{1}{2}$ singöt: Ismet adot $67\frac{1}{4}$ az az, hatuan het singöt es egy fertált. Ismet adot 78 singöt es $1\frac{1}{2}$ eg' fertalt: vallyon menit tesön somma serint? Ird vendel egy mas ala mint im itt látod. $62\frac{1}{2}$ Látod hog' ebben az frangaltatot $57\frac{1}{2}$ számoc nem mind egyesséc mert $67\frac{1}{4}$ fél sing-is vagyon benne, es egy $78\frac{1}{4}$ fertalt-is vagyon, azért bukseg hog' a mellyec egyesséc, azokat egybe addálljad mint im maid meg mutatott sc rea vgyáz: Az két fél singöt azért ted egyessé, es samláld az eggesöc közé, es az két fertalt ird alá a linianac mint im látod vgyan aranta. $62\frac{1}{2}$

$57\frac{1}{2}$ Meny ismet a másodic rendre tudni illic az $67\frac{1}{4}$ ieg'zendő helyre, es az-is samláld özne ez $78\frac{1}{4}$ képpen 8772 tesön huson négyet, ad hozzá 2 amax felekből tsinalt vnitást es az lessen. Ennec az eg- 6 giket.

giket tudni illic az 5 ird le, es a másikat tarx meg tudni illic a 2 mint im látod.

$$62\frac{1}{2}$$

$$57\frac{1}{2}$$

Men' ismet az harmadic

$$67\frac{1}{4}$$

belyen valo Numerusa,

$$78\frac{1}{2}$$

azt is addáld özüc e kép-

$$5\frac{1}{2}$$

pen 7656 tesőn 24, es amax meg tartot kettőt ad hozza es tesőn 26. Irdile mindiaraft mind a kettőt, eggiket

62 $\frac{1}{2}$ se tarx meg az meg mondott ratio szerint:

$$57\frac{1}{2}$$

$$67\frac{1}{4}$$

$$78\frac{1}{2}$$

$$265\frac{1}{2}$$

Tesőn somma szerint két száz es hatvan hatod fel singot.

ALIV D.

Adot az en Vram en kezembőz 267 $\frac{1}{2}$ sing postot: Ismet adot 367 $\frac{3}{4}$. Ismet adot 438 $\frac{6}{8}$ singot. Ismet adot 789 $\frac{2}{3}$. Akernam somma szerint meg tudni menit adot. Meg el felettem volt, annac selotte adot 786 $\frac{4}{6}$ singot: Ezeket innár sepen iriad egy mas ala a mint im látod az operatioban.

$$267\frac{1}{2}$$

$$367\frac{3}{4}$$

$$438\frac{6}{8}$$

$$789\frac{2}{3}$$

$$786\frac{4}{6}$$

Látod hog' ebben az exem

plomban öt rendben vagyon eg' mas alarendelűen, es mindeniknek az elcin valo: tudni illic az frangaltatot sám kulomb kulomb selet: azért meg lásd hog' az mellic job kéyre vagyon frangaltatván, a többit is anni részre frangallyad: az az, egy nevezetre kell mindeniket ren-

nöd

gyedic helyen valo figura auagy Numerus. Iol tudod hogy az öthöz egyet attál vala, azért azt az egyet ad az alsoboz tudni illic a hathoz es het lesse. betet azért így sem vehet k a négyből, hanem az négyhez adgy egy mitast es 14 lesse, ostan ki veheted az betet, meg is het marad benne, azt azért a betet ird az linia ala, ilyen:

$$\begin{array}{r} 34560 \\ 26972 \\ \hline 7588 \end{array}$$

Köveikoric innár az ötödik hely: iol tudod hog' mitast attál vala az négyhöz. Ismet ugyan azon mitast ad az alsoboz, tudni illic a kettőhöz es három lesse: Hármast azért háromból ki vész, eg' sem marad meg benne: azért irdy eg' a pinát a linia ala ilyen.

$$\begin{array}{r} 34560 \\ 26972 \\ \hline 07588 \end{array}$$

Somma szerint azért ha 34560 forint- bol keltottél 26972 forintot: megis maradt magad- nac 7588 forintod. Mindenkor így tfeleközdgyél effele exemplommal mint im meg mutatom. Ha pedig olly exemplom történyc, hog' kihez nem kell tennöd auagy subintelligaluod, annál könnyeb operatioia vagyon, mint az felső exemplomban vala, tudni illic, az mellyet leg először attam vala erre az speciesre. De meg is hog' jobban meg érzed im példat adoc iola, melyből meg ért- heted könnyen.

$$\begin{array}{r} 49653 \quad 6752 \\ 23432 \quad 2420 \\ \hline 26221 \quad 4332 \end{array}$$

D 2

Aliud

Aliud exemplum.

Adot az en Vram en nekem 9000 forintot: egy-
sör költöttem el benne 145 forint. Másfor költöttem
35 forintot: akarnam megtudni men. maradot meg bene
Először ez képpen tselekedjél hogy addalád össze az
Additio serint mind a két el költöttél benne. tetsőn az-
ért somma serint 180 forintot. Kezd el azért ez képpen
az operatiot 9000 ilyen képpen le írván

180 Ebben ilyen modot tarcz, mi-
kor ilyen exemplom törtinic, hog' mind alol s' mind fe-
lyul ciphra vagyon, mint im meg mutatom.

Kezd el az operatiot ez képpen: Ciphra ciphrátul
ha ki vessec vgyan tsac ciphra marad: azért irt egy ci-
phrát az linia ala ez képpen mint im látod. 9000

Immár meny a másic helyre: Nyolczat $\frac{180}{0}$
azért ciphrából ki nem vehet 0 magátul, hanem tég-
vmitást, az az, egyvesseget az ciphrához es 10 leszen:
Tízből ostan ha ki uest nyolczat, tsac 2 marad: azt az
kettőt ird mindiavast az linia ala, így: 9000

Immár meny a harmadic helyre: Lá- $\frac{180}{20}$
sod hogy az ott sen valohoz eg' vmitást attal vala: azért
azt az vmitást ird ismeg az alsoboz, tudni illic, az vi-
tasboz, es 2 leszen. Látod hogy itt sem vehetöd ki az
kettőt a ciphrából u magából, de aboz-is tégy egy vi-
tást es 10 leszen. Tízből azért kettő: ha ki réss, nyolcz
marad

marad. azt a nyolczat ird az linia ala, így: 9000

Látod hog' amot fen egy vmitást hattál $\frac{180}{820}$
vala, azért az vmit. st ismet hozd ala. de ebben ez exem-
plomban az negyedie helyen alol semmi figura ninczen.
Azért mikor ez selexemplom törtinic, mindenkoron ez
képpen tselekedjél: hogy hozd ala az vmitást es tód az
kilencz ala azt, es ostan ha azt az vmitást ki vesd az
kilenczből: nyolcz marad meg benne, mind a nyolczat
azért ird az linia ala ilyen képpen: 9000

CAVTIO

Ez Cautioban anagy obseruatioban ezt-is esődben
regeed hogy a selsőböz ha semmit nem törtél volna, ta-
hát tsac vgyan azon kilenczet kellett volna a linia ala
írnod, mint im meg mutató mas exemplomban. 8600

Látod hog' az hathoz semmit nem törtél, mert a nékül-
is a kettőt az hatból könnyen ki vehetöd es nem hozhac
semmit el tule az alsoboz, mert semmit nem törtél oda.
Azért az negyedie helyen ird vgyan tsac a nyolczat
az linia ala. 8600

280 Tetsőn azért somma serint a
8320 ki meg maradot az nyolcz
ezer es hat száz forintból 8320 forintot, hog' ha két száz
es nyolczuan forintot költöttél el benne.

DE SVETRACTIONE.

Aliud.

4 0 0 3 6 2 5 7 0
2 0 6 8 2 4 3 2 3
1 9 3 5 3 8 2 1 8

Tessőn somma serint a mi tenek meg maradot, sár kilenczuen három ezermi ezer, öt sár harmincz nyolcz ezer, két sár es negyuen nyolcz forintot.

Aliud.

6 9 6 3 Tessőn somma serint: négy ezer
2 3 2 2 hat sár es negyuen egyet az
4 6 4 ki meg maradot benne.

Aliud.

Itt az exemplomban látod hogy ötöt négy-
bol ki nem vehetz, hanem eg' vnitást tégy az négyből,
es 14 leszen: Tizen négyből ostan ha ki veszed az ötöt
s marad meg benne azt ird az linia ala. 9 6 3 2 4
Ismet az egy vnitást hozd ide az négyből 2 6 7 4 5
es 5 leszen. ötöt azért kettőből ki nem ve-
hetz hanem tégy egy vnitást hozzá es 12 leszen, es o-
stan könnyen ki veheted, es meg 7 marad benne, azt ird
le mindiavast a linia ala ez képpen 9 6 3 2 4
2 6 7 4 5

Ismet men' az harmadic rendre es a
mell' vnitást attál vala ott sen az kettőből ad azt ismet
az alsóhoz tudni illic az hetből, es 8 leszen: nyolczat
azért hárombol ki nem vehetz, hanem ahöz-is adgy eg'
vnitást es 13 leszen. Azért tizen hárombol ostan ha ki
veszed az nyolczat, s marad: ezt-is ird az linia ala,
9 6 3 2 4
2 6 7 4 5

Ismet men' az negyedic betyre, amaz
vnitast

DE SVBTRACTIONE.

vnitást a kit az háromhoz attál vala hozd ala az alsó-
hoz tudni illic az bathöz, es 7 leszen. Hetet azért hat-
bol ki nem vehetz, hi nem ehez-is tégy egy vnitást es
15 leszen. Hetet ostan ki vehetz belőle, es marad 9 ben-
ne, azt ird az linia ala. 9 6 3 2 4

2 6 7 4 5

Immár következik az ötödik

9 5 7 9

belyen valo szám: Amaz vnitást penig az mell yet az
hatból törtél vala, ted azt az kettőből es 3 leszen. Há-
mat ostan ha ki vesz kilenczből, mindiavast 6 marad, azt
az 6 ird az linia ala. 9 6 3 2 4

2 6 7 4 5

6 9 5 7 9

Más példa melyben semmit nem

kell sub intelligálni.

Adot az en Vram en kezembem 800 forintot, mely-
ből keltöttem el kilenczuen forintot, vallyon ennekem
meni maradot benne? ird le ez képpen 8 0 0

Látod hogy kilenczet semmiből ki nem vehetz, hanem
vnitást kell hozzá tenned, es ostan kilenczet tőből ha
ki vesz, meg-is egy marad meg benne, azt ird az linia
ala, a mint im látod. 8 0 0

9

Amaz vnitást az kis

a cziárahöz attál va-

la hozd ismet az másic cziára ala, es ott-is az cziárahöz
az vnitást ki nem veheted, hanem ahöz-is adgy eg' vni-
tást

DE SVBTRACTIONE.

188, es ostan tízből az vnitást könnyen ki veheted, meg kilencz marad meg benne, azt mindiatást ird a linia ala ilyen módon. 800

.9

91 Ismet azt az vnitást az melyet az czísfaboz attal vala hozd a nyolcz ala, es egyet ha ki vess nyolczból, meg-is 7 marad, azt mindiat ird a linia ala. 800

.9

791 Tefőn somma berint a mi hátra vagyon benne het száz kilencz uen egy forintot. De ez az Operatio nem igaz, mert tsac 9 forintot vont ki az első számból, tudni illik az 800 nyolcz százból, maga 90 kilenczuent kellett volna ki venni. De im meg mutatom az igaz Operatiót vgyan en-nec. ADOT az en Vram en kezembem 800 forintot, melyből en el költöttem 90 forintot, vallyon meg en nekem meni marado: meg benne? Ird le ilyen: 800

Látod azért hogy mind az felső s mind az also 90 Numerusban czífsa vagyon, azért ig' operáld meg: czífsát czífsából ha ki veszed vgyan tsac czífsa marad: azt azért ird az linia ala ilyen: 800

Meny ismet az másic rendre: 90

Látod azért hog' kilenczet a czífsából ki nem vehet, hanem vnitást kell hozzá adnod es 10 leszen: Es ostan 9 tízből ha ki vess marad meg-is eg' azt mindiatást ird az linia ala ilyen: 800

.90

10

Ismet

DE SVBTRACTIONE.

Ismet azt az vnitást a melyet az czífsaboz attal volt, hozd az 8 ala, es egyet nyolczból ha ki vess, marad 7, azt-is ird az linia ala ilyen. 800

.90

710 Tefőn azért somma berint a mi meg ide hátra vagyon benne, 710 forintot. Ez azért immár en-nec az igaz Operatio, nem az első.

Ezket azért adam tudodra, hog' a számoknac rendi meg tanullyad es eszedben vegyed, kit bona kell irni mert ebben sokan meg tsalatkoznak.

Aliud. Adot az en Vram en kezembe 9042 fl: költöttem el benne 2094 fl: vallyon meni marado: meg nekem benne? ird le ig' 9042

Négyet kettőből ki nem 2094

vehet, hanem adgy eg' vnitást hozza es 12 leszen: Tizenkettőből ha ki veszed a 4 meg-is marad 8, azt ird a linia ala: 9042

209.4

8 Ismet amaz vnitást a kit az kettőből attal valaott fen: ad azt

az alsohoz tudni illik az kilenczből es 10 leszen: tízet azért négyből ki nem vehet, hanem az négyből régy egy vnitást es 14 leszen: Tizen négyből azért hog' ha tízet ki vess, meg-is 4 marad, azt ird az linia ala, ilyen 9042

209.4

48 Im látod hogy két czífsa vagyon az harmadic rendben: Azért amaz vnitást a kit amot fen az négyből attal vala, hozd az czífsából, es

E

az

az cifra helyöt ved az egyet ki az felső cifraból, de nem lehet, hanem a felső cifrahoz is tégy egy unitást es is legyen: a hól azért ha ki veszed az egyet, marad 9 azt mindidraft ird a linia ala illy képpen. 9 0 4 2

2 0 9 4

Ismet amaz unitást a kit selljül az cifra- 9 4 8
hoz attál vala ad az alsóhoz, tudni illic a kettőhöz, es is legyen. Hármát ostan ha ki vess kilenczhol, marad 6.
ird az is az linia ala ez képpen: 9 0 4 2

2 0 9 4

De effle példa is törtinic hogy 6 9 4 8
200 forintból keltöttem el 12 pénzt, vallyon meni maradt nekem meg benne? Ennec az példának az o Operatióia ez képpen vagyon, hogy a 200 forintot töd pénze, pénze pengig vg' rebeted hog' ha két cifraát isz aláia, es mindiant pénze legyen, mint im látod: 20000. Tesson azért busz ezer pénzt: Immáran az tizen két pénzt ird a két utolsó cifra alá, mert azoc jegyzic az pénzt, es subtractald ki belöle, mint im látod: 20000

1 1 2

Látod immár hogy tizen kilencz 1 9 9 8 8
ezer, kilencz száz es nyolczuan nyolcz pénzöd maradt meg benne. Ha pengz forintul akard ki mondani, tahát a két utolsó figuránál von' eg' kis liniaczket, mint im maid meg mutatom. Az linia elöt valamen Numerus vagyon a mind forintot tesson, im leírom azért hog' inkább esedbe vegyed: 1 9 9 8 8 Tesson somma forint száz kilen-

kilenczuen kilencz forintot, es nyolczuan nyolcz pénzt.
Ez fele számban mindenkoron illyen modot tarcz meg mint im az Operatióban meg látod.

Aliud simile superiori.

Volt 900 forintom, keltöttem el benne száz harmincz két forintot es harmincz két pénzt. Itt is illyen modot tarcz benne mint a felső exemplomban, tégy két cifraát a forint vian es pénze legyen, mint im látod: 90000
Itt is az két utolsó figurát vond által egy 1 3 2 3 2
kis liniaczkanal, es a többi mind forint szám legyen, mint im látod: 90000

1 3 2 3 2

7 6 7 6 8

Tesson azért a mi meg maradt benne, het száz batuan het forintot, es batuan nyolcz pénzt.

Aliud. Volt ennekem 13 forintom: keltöttem el benne 13 pénzt: vallyon en nekem mi maradt meg benne. Iry két cifraát aláia, mint im látod: 1300
Látod azért hog' tizen két forint es nyolcz 1 3 3
uan het pénz maradt meg benne. 1 2 8 7

Aliud. Volt en nekem 30 forintom, keltöttem el benne 13 forintot es 12 pénzt: vallyon mi maradt meg benne? Ezzel is így felekedegyel, hogy az 30 forinthoz adgy két cifraát, es könnyen hozza szerz ez képpen: 3000

1 3 1 2

1 6 8 8

Somma forint maradt nálad 16 forint, es 88 pénzt.

Aliud. Ismet az en Vram en kezemben 980 forintot adot: költöttem el benne 9 pénzt: vallyon en nekem mi maradot benne? 98000

Látod hogy nyolcz száz
hetuen kilencz forint, es
kilenczuen egy pénz maradot meg benne.

AZ SVBTRACTIO

nac Fractioiárol.

AZ Subtractio Fractioia semmi nem egyéb hanem az része töröt számmal auagy az egészbol auagy része töröt számbol valo ki vétele. De ez is vg' lehet ha nagyobb leszen az felső szám az alsónál, mint igaz a Simplex fractio, melyet exemplommal bönebben meg magyarázzuc.

Exemplum.

Volt száz forintom költöttem el benne eg' fillért, vallyon meni maradot ennekem benne? Ezzel így tfeleködgyl' hog' először az forintot ted fillérre, es vg' mebecz végére, de ebben az Multiplicatio-is recurvál, es a Divisio-is. Azért szükség hog' először mindenit specieft tudgyad, az után könnyebben végére mebecz, mint im meg mutatom: 10000

$$\begin{array}{r} 2 \\ 20000 \end{array}$$

Látod hog' az száz forintot pénzé téuem, es a pénzt fillérre, es huß ezer fillérre lön az multiplicálással.

Azért mindenkoron ig' kell a pénzt fillérre tenni, kettő-

uel

uel meg kell multiplicálnod, mert minden pénzben vagy on két fillér, es ezt mondgyad: Száz forintban vagy on tíz ezer pénz, mindenit pénzben vagy on két két fillér, es multiplicáld meg az kettőuel. Immáran subtraháld ki az egy fillért ez képpen: 10000

Tesőn azért tízen kilencz ezer, kilencz száz, es kilenczuen kilencz fillért: Ha pedig pénzül akarod ki mondani, diuidáld el kettőuel, az kiuel meg multiplicáld így: 10000

$$\begin{array}{r} 2222 \quad (9999 \frac{1}{2}) \\ 18888 \\ 1111 \end{array}$$

Látod azért hog' ha száz forintbol költöttél egy fillért, meg marat 99 forintod, 99 pénzéd, egy fillér.

Aliud.

Adot az en Vram en kezembe 42 sing postot, attam el benne három fertált, meni maradot meg benne? Iol tudod hog' effle exemplom a mint oda fel meg mutatom nem isac Subtractiohan vegestretic el, hanem Multiplicatiohan-is es Divisiohan. Mind az által hogy ne látassunc ez dolgot el kerülni, im meg mutatom.

Látod hog' amaz egész sing: a kit pedig el attál benne három fertály, cbból azért az fertált ki nem vehéted, hanem amaz 42 singöt tód fertállya. Iol tudod hog' eg' singben vagy on négy fertály: azért az negyuen két egész singöt négyel multiplicáld meg: 42

Immár látod hogy száz hatuan nyolcz fertály vagy on az negyuen két sing- 168

ben: Azért immár ebből ki vehed az három fertált,
igyen $\frac{165}{3}$

$\frac{3}{165}$ Látod azért hog' a Száz hatvan nyolcz
fertályban ha három fertált el költöttem, marad meg
fertály 165 benne: az azért ted síngé a miel meg mul-
tiplicálád vgyan azonnal diuidálád el, es egeß síngé le-
sen. mint im látod az exemplomban: $\frac{165}{44}$ $(41\frac{1}{4})$

Látod azért hogy negyven egy síng $\frac{164}{1}$
maradot meg benne, es egy fertály, ha három fertált
költöttel el benne az negyven két síngben.

Aliud. Adot az en Vram ennekem 45 garast,
költöttem el benne 45 pénzt. vallyon mi maradot meg
benne? Először lásd meg ha Magyar garas, auag' Ne-
met garas. Az Magyar garasban vagyon öt pénz: az
Nemet garasban negy pénz. No azért legyen Magyar
garas, ötöl multiplicálád meg az 45 garast es mindia-
rastp énzé leszen ez képpen: $\frac{45}{5}$

$$\frac{5}{225}$$

Az pénzt azért subtrahald ki belöle ez képpen: $\frac{225}{45}$
Látod immár hogy száz nyolczvan pénz maradot $\frac{180}{1}$
meg az 45 garasbol: Ha peng Garassa akarod
tenni es garasul ki mondani, azt az 180 ismeg ötöl di-
uidálád el, az mellyel meg multiplicálád, es mindi arast
garassa leszen, mint im látod:

Látod

$$\frac{5}{180}$$

$$\frac{55}{36}$$

$\frac{150}{3}$ Látod azért hog' meg maradot 36 garas.

Aliud. Adot az en Vram ennekem 10 síng post-
tot. Attam el benne egyzer fél síngöt, másodszor 3 fer-
tált, harmadszor eg' fél fertált $\frac{1}{2}$: vallyon meni maradot
benne? Látod itt minemü questio vagyon: az az: mi-
nemü neuezettel mondgyác elő az el költ símot, azért
Sukceg hog' ezeket mind eg' neuezetre vigyed. Ha pe-
nig egy neuezetre akarod vinni mind a fél síngöt s' mind
a három fertált fél fertállyá tegyed es amaz fél fertál-
lyal özne addállyad: Es amac vátanna az tíz síngöt-is
fél fertállyá tegyed, es könnyen az Operatiohoz iuthacz
No azért először a 10 síngöt töd fél fél fertállyá. Iol tu-
dod hog' egy síngben vagyon nyolcz fél fertály $\frac{10}{8}$
Immár azt-is töd fél fertállyá az kit el köl- $\frac{8}{80}$
töttel benne: fél síngben vagyon $\frac{1}{2}$ meg' fél fer-
tály: $\frac{1}{2}$ fertályban vagyon $\frac{1}{4}$ hat fél fertály es amaz eg'
fertált ad hozzá, es addálád özne ez képpen mint im lá-
tod $\frac{4}{6}$

$\frac{1}{11}$ Látod immár hogy mind a kiből költöttel 8
s' mind az kit költöttel egeßsec, az az: mind az also s'
mind az felső sím, egyenlő neuezetön vadnac: azért
könyven meg lehet immár az subtrahalas: $\frac{80}{1}$

Látod hog' meg mastanis hatvan kilencz fél $\frac{1}{69}$
fertály

fertál' maradot meg benne: Ha pedig singe akarod ten-
ni, diuidáld nyolczal, így en

$$\begin{array}{r} 69 \\ 8 \overline{) 85} \\ 64 \\ \hline 21 \end{array}$$

Maradot azért az tíz singből, nyolcz egész sing es öt fel
fertály $\frac{5}{8}$ Ez Operatióban azért meg gondollyad, hogy
mindenkoron egy nevezetre vigyed az Numerusokat,
mind az Subtrahendust, s mind az Subtrahenset, az az:
mind a felsőt s mind az alsót: Hogy ha a felső sing le-
ssen az also pedig fertály az singöt fertállyá tegyed: Ha
pedig a felső sing es az also fel fertály, a felsőt is fel
fertállyá tegyed. az az, valami legyen az also, de a fel-
sőt is azza tegyed.

Aliud.

Adot az en Vram ennekem 12 forintot: költöttem el
benne 12 Beczöt, vallyon mi maradot meg benne? Mint
az elöt is meg tanittalac az forint számot töl penze, ves
két ezísiat rána es penze legyen: Es annac rána
multiplicald meg hárommal es becze legyen mint im lá-
tod: 1200

$$\begin{array}{r} 3600 \\ 3 \overline{) 3600} \\ \hline 1200 \end{array}$$

Vagyon azért az tízen két forintban
három ezer hat száz becze, es immár könnyen meg lehet
az subtrahalas, ird alá az 12 beczet, es subtrahald ké
ez képpen 3600

$$\begin{array}{r} 12 \\ 3588 \overline{) 3600} \\ \hline 12 \end{array}$$

Maradot meg te néked három
ezer, öt száz nyolczvan nyolcz
beczöd. Ha penze akarod tenni, ismet hárommal tudni
illic

illic az kivel meg multiplicald diuidáld el, mint im
itt láod.

$$\begin{array}{r} 3588 \\ 3333 \overline{) 1196} \\ 3378 \\ \hline 21 \end{array}$$

Tessön azért somma serim a ké meg maradot benne, ti-
zen egy forintot es kilenczven hat penzt.

Aliud. Adot az en Vram ennekem kezembe 16
sing postot. Költöttem el benne $\frac{7}{8}$ eg' heted részt, vallyon
meni maradot meg benne? Láod hog' ezek egy nevezet-
tön ninczenec, ment az felső 16 egész sing, a kit el költet-
tél pedig heted részt, azért szukég hogy egy nevezetre
vigyed őket multiplicald meg az 16 singöt a linia alatt
valo Denominatorral, tudni illic az hetet. 16

$$\begin{array}{r} 7 \\ 112 \overline{) 112} \\ \hline 16 \end{array}$$

Tessön azért száz tízen kettöt: Immár sub-
trahald ké az száz tízen ket részből az Numeratort, az
az, az linia felöt valo heted részt, ez képpen 112

$$\begin{array}{r} 7 \\ 105 \overline{) 105} \\ \hline 15 \end{array}$$

Maradot meg benne száz es öt heted részt, ha
pedig egész singul akarod ké mondani, diuidáld el isme
az hetet a kivel meg multiplicald

$$\begin{array}{r} 3 \\ 305 \overline{) 915} \\ 77 \end{array}$$

Láod azért hogy ha 16 singből költöttél el $\frac{7}{8}$ egy heted
részt, maradot meg nálad 15 egész sing.

F

Aliud

XLIV D. Adot az en Vram ennekem $\frac{7}{18}$ het tizen nyolczad részt. Koltottam el benne eg' $\frac{1}{12}$ rallyon mi maradt meg benne ennekem? Látod azért hogy meg ezec az Numerusoc eg' neuezetben minzenec: azért csak egy hogy egy neuezetre vigyed. Az pedig kölomben nem lehet, hanem mindeniket tód harmincz hatod része. Először az 7 tizen nyolczad részt, a mely summából mast el koltottál: multiplicáld meg azért az linia alatt való tizen nyolczat kettővel es 36 leßen.

De ezt is effedbe vegyed hog' valaminel meg multiplicáld az Denominator, az az, a kinel neueztetted, de mindenkoron az summát is, az az a felsőt ugyan azonnal multiplicáld meg, mint im meg mutatom. $\frac{7}{18}$ Hozd elő az tizen nyolczad részt ez képpen es multiplicáld meg így: $\frac{1}{18}$

$$\frac{2}{36} \quad \text{Immár az hetetl-is veg'}$$

ki fellyal vagyon (az hetet) az linian. Es ugyan azon kettővel tudni illik az miel meg multiplicáld az alsót, a felsőt is multiplicáld ez képpen. $\frac{7}{14}$

Látod hogy az hetet seben nyolczad részt. $\frac{1}{36}$ Immár tód az summát is harmincz hatod része, a melyet el koltottál benne, az az, az kit ki kellene belőle subtrahálnod, ez pedig az Numerus egy $\frac{1}{12}$ ezt az egy tizen

tizen kettőd részt te harmincz hatod része akarod ten-
ni $\frac{1}{12}$

$\frac{3}{36}$ Látod immár hog' az linia alatt való Numerator harmincz ha od részt tón: azért csak egy hog' az mellyel meg multiplicáld az alsót, azért a felsőt is multiplicáld meg így: egy szer három ugyan tsac három. Immár ird le az három es vony eg' linia alatt, es ird alá az 36 így: $\frac{3}{36}$ Látod azért immár hog' a Numerusnac számát mind egy neuezetre hozám, azért amax 14 a melyből el koltottál mindiaraft ird le, es amac vána a kit el koltottál benne, tudni illik, az 3 ird alá es subtraháld ki ez képpen $\frac{1}{4}$

Látod azért immár hog' ha 14 harmincz hatod részből koltottál el, három harmincz hatod részt $\frac{3}{36}$ meg is maradt tizen eg' harmincz hatod részt. Ezt az 11 Numerator ird le, az Denominator ird alá, így: $\frac{11}{36}$ Látod hogy ha 14 harmincz hatod részből koltottál el három harmincz hatod részt, maradt meg benne tizen egy harmincz hatod részt.

P R O B A.

Enne ez Speciesnec, tudni illik, az Subtractionac, két fele probaia vagyon, mellyec igen hasznosoc, ha az ember effedbe részt veket.

P R I M A P R O B A S V B T R A C T I O N I S.

Az Subtractionac első Probaia ez, hogy a Nume-

vast a két el költséttel volt az sommából, addáld öze az
zal az sommával a meg maradttal az el költséttel som-
mából rövideben monduán azzal a Numerussal a ki az
linia alatt vagyon, mint im látod:

$$\begin{array}{r} 342 \\ 221 \\ \hline 121 \end{array}$$

Immár az linia felől való Numerussal, es az linia alatt
való Numerussal addáld öze, es ha a somma ki in tabát
igaz leszen az Operatio: mint itt látod

$$\begin{array}{r} 342 \\ 221 \\ \hline 121 \end{array}$$

Látod azért szerelmes barátom hog' ha
a két szám huszon eg' forintot egybe ad-
dalod az linia alatt való Numerussal, tabát ki in az
felső somma mint meg látád az exemplomban.

EXCEPTIO.

Hogy ha történi hog' oll' számot vezz meg a kiből
subintelligálnod kell ostan akkor a mikor az két Nume-
rust egybe addáld, azt az mit hozzá attál vala, kö-
ziben ne numeráld, mert meg bántia az probát:

ut exemplum 2000

$$\begin{array}{r} .1.1.2 \\ 1883 \\ \hline 2000 \end{array}$$

Aliud.

$$\begin{array}{r} 870345 \\ 319423 \\ \hline 0550922 \\ 870345 \end{array}$$

Aliud.

$$\begin{array}{r} 659623023 \\ 348.7.5.42.32 \\ \hline 310868791 \\ 659623023 \end{array}$$

ALIA PROBA HVIVS SPECIEI.

Az második Probaia pedig az Subtractionac ez,
hogy mindenképen az linia felől való Numerussal, es a
linia alatt való Numerussal, az az, az maradtból: va-
lamenissor lehet, de annissor el vegg' kilenczet, .i. ki ves-
sed az 9 belőle valaménissor lehet, mint sinte az Ad-
ditio probaiban, es ha meg marad benne tabát vony
eg' korosztot es azt a meg marado számot ird az korösti-
nec eggyik oldalában. Annac utánna az felső számból-
is vedd ki az kilenczet az menissor lehet, es a mi
meg marad belőle hog' ha eg' arányú leszen, .i. hogy ha
eggyez az elsonel, tabát igaz az Operatio. mint im
meg mutatom.

Volt emékem 3429 forintom: költsöttem el benne
342 forintot, vallyon mi maradt benne? 3429

Látod azért hog' az linia felől való
Numerussal es az linia alatt való Numerussal, anni-
ssor ki vessem az menissor lehet az kilenczet, es semmi
nem marada. Lasd meg azért ha az felső számból anni-
marad, tabát igaz leszen az operatio. Abbol-is azért
ki hanyám az kilenczet a menissor lehet es meg mara-
da ebből-is egy czéfra, az az, semmi nem maradt meg
benne: azért igaz az operatio.

ALIV D. Vóttem 30 vegg' postot, attam ki benne
10 vegg', vallyon mi maradt meg benne? Lasd meg
F 3 igycm

igyen: 30

$$\frac{20}{10}$$

3)3 Itt látod hogy 9 ki nem vehet
az sommból, sem az linia felöt valo-
ból: hanem tsac három három leszen, azért az 3 ird az
köröst ala két felöl: mint ám ott sen látod.

DE MVLTIPPLICATIO.

A Mítoda az Multiplicatio?

Az Multiplicatio semmi nem egyeb, hanem egy
számra az másodí számra való meg sokasítá-
sa, mint ha valaki adna ilyen példát: Volt 30 aratom,
adoc egyiknek tíz tíz pénzt: valljon mit attam mind az
harmincznak? Effle exempl. mot ezen ez speciesen vet.
becz meg. Az Multiplicatióban is mint az Subtra-
ctioban olyan mód vagyon. Ez é species tsac két Nu-
merusból áll mint az Subtractio, sőt több nem occur-
rálhat, az Multiplicatióban egyiket az másikkal meg so-
kasítod az az meg multiplicáld.

PRAXIS. Volt 32 Golgám, mindeniknek attam
öt öt forintot, valljon mit attam mind az harminc ket-
tőnek? Ird le egy mas ala ez képpenuket. 32

$$\frac{5}{}$$

Kézd el immár az Operatiot ez képpen. Kétszer öt
auagy ötser kettő tesőn 10. Immár enuec egyiket tud-
ni illic a czífrát ird az linia ala ighen mint im látod: es
az es-

az egyet távca meg: 32

$$\frac{32}{0}$$

Ismet men' az másodí helyen való számra: azt is mul-
tiplicáld meg ez képpen: Háromszor öt: vel ötser három
tesőn 15, (mind ez két képpen 10, per Anitbesin figu-
ram) amaz egyet peniglen a ki meg maradt vala, ad
hozza, es 10 leszen: azt ird az linia ala ez képpen mind
a kettőt. 32

$$\frac{5}{160}$$

ALIVD.

Volt 30 Katonam, egy holnapra attam mindeniknek
három három forintot: Mit attam az harmincznak?
Első ird le az öregbic számot: es az után ird le a mie-
nekic attál, mint im látod. 30
Immár kezdél multiplicá- 3
ni: Háromszor czífrát vegy czífrát, es ird le az linia alát
ighen: 30

3

Ismet meny az másodí helyre, ezt is
ez képpen multiplicáld meg: Három-
szor három 9, es azt ird az linia ala, ighen mint im lá-
tod. 30

$$\frac{3}{90}$$

Tesőn azért somma serint fl: 90.
ALIVD. Volt 342 Katonam, mindeniknek attam
három három forintot 20 pénzt: valljon mit tesőn: Eb-
ben

ben ez exemplomban illyen observatiot tarcz.
OBSERVATIO. Mivel az Multiplicatiot elvegezéd
az két vtolso figurát ki rekeréd az sommbol, es penzuec
mond: mind a ketot: mellé et maid iobban meg lác az
Operatioban. ird le azért igenous rend szerint íket:

3 4 2

3 2 0 Meny ismet az másodc helyen valo figurája,
0 azzal-is multiplicald meg, igenous. Négyesor
ezísa vgyan ezísa, ird le azért a linia ala ig' 3 4 2

3 2 0

Meny ismet az harmadic helyre, azt-is mul-
tiplicald meg ez képpen: Háromsor ezísa vgyan ísac
ezísa, ird azt-is az linia ala igenous: 3 4 2

3 2 0

0 0 0

Látod hog' immár eggie rend szerint
meg multiplicald az ezíst az felső Numerusokkal:
Azért immár követkőző az másodc helyen valo szám-
nac meg multiplicald. Kézd el azért ez képpen, de
vgyan unnon maga ala ird mint im látod. Késő ket-
tő 4 ird mindiaraft az linia ala, igenous 3 4 2

3 2 0

0 0 0

Látod hogy vgyan azon ala ird az
mellyel meg multiplicald: Ismet men'
a m. socic helyen valo szám, tudni illic a négyre, aztis
multiplicald meg az kettővel: Késő 4: nyolczat tesőn
ird azt-is az négy eleiben:

igenous

igenous 3 4 2 Ismet men' a harmadic helyen valo szám
3 2 0 azis multiplicald meg a kettővel igenous
0 0 0
8 4 késő három 6 ird azt-is a 8 eleibe:

igenous

3 4 2

3 2 0

0 0 0

Látod hog' meg az felső számban tartja,
addig mind meg multiplicald az 6 8 4
kettővel: Immár az harmadic helyen valo szám követ-
kőző, tudni illic, az 3: Kézd el azért igenous az Mul-
tiplicatiot: Háromsor kettő 6, azt-is vgyan azon ala
ird az kettővel meg multiplicald, tudni illic, az 3 ala,
igy: 3 4 2

3 2 0

0 0 0

Ismet meny előb az másic helyre, azt-is
multiplicald meg igenous: Háromsor 4
6 tesőn 12: az vmitást tarcz meg es az
2 ird az hatnac eleiben, igenous: 3 4 2

3 2 0

0 0 0

Meny ismet az harmadic helyen
valo Numerusja, azt-is multi- 6 8 4
plicald meg igenous: Háromsor 3 2 6
tesőn 9: amaz vmitást ad hozzá es 10 leszen. ird le ez-
éppen mind ezeket, es addald öze az Additio 3 4 2
sérint mint im itt ez exemplomban ird látod. 3 2 0
0 0 0

REGVLA. Látod hogy ezer kilenczven 6 8 4
négy forintot, es negyven pénz tesőn. 1 0 2 6
Mert az két vtolso figura pénz számot 1 0 9 4 1 0
tesőn. G Regu-

REGVLA VNIVERSALIS.

Mindenkoron pénz számot tesson az két vtolso figura, mikor az kiuel meg multiplicalod ha az pénz, mint im látod: három forint husz pénz szám az vtolso figura, az sommánac az két vtolso figuraia pénz tesson, tudni illic negyven pénz, es a többi mind forintot tesson.

ALIV D. Ha az Multiplicans, sz: az 25 pénz szám, az sommánac-is a két vtolso figuraia az 25 pénz

4653 számot tesson: Ha penig forint az multi-
25 plicans, sz: az 35, tabát az somma tesson
 23265 száz tizen hat ezer, három száz es 25 sz:
 9306 Ha penig pénz számot tesson az Multi-
 1163 | 25 plicans, tabát somma scrivint tesson ezer

száz hatvan három forintot es huszon öt pénzt.

3000

ALIV D.

25

15000

6000

75000

Tesson somma scrivint het száz ötven sz: ha amaz két vtolso czifia helyen pénz szám volna, hát az menü igezendő Nemus volna ráta az első helyen anni egyeseget tenne, az másodí helyen ísmet valamennyi igezendő szám volna, de anni tizen tenne, de hogy semmi igezendő szám ninczen, azért vgyan tsac semmit tesson, de tsac helt foglal.

COMPENDIVM.

Vadnac ol' exemplomoc az Multiplicatioban, melyet

lyet vöndeden meg operalhatz, tudni illic, ha mind az alsoban s mind az felsoben czifia vagyon az számban akkoron írd ki mindiavast az linia alá, mindenic czifia rekerd ki mint im látod:

340

25

6800

Ez mind egyet tesson ha

ig' operáló-is mint im meg mutatom vgyan ezen exem-
 plomban. 340

20

000

680

6800

Látod hogy mind egy amaz exem-

plom scrivint, tudni illic az Com-

pendiommal.

ALIV D.

436000

432000

872000000

Ha peniglen tsac az felső

számban lissen czifia, tsac

hog' igezendő figura ne le-

gyen, így tégy mint im meg

mutatom.

ALIV D.

3400

32

6800

10200

108800

Hogy ha az Multiplicans forint szá-

mot tesson: tabát az somma tesson

ezer es nyolczvan nyolcz forintot.

ALIV D.

Adot az en Vram en kezemböz 43600 Katonat: mindenkénc attam 3 forintot 20 pénzt: vallyon menit tesson: Lásd meg előbb az Compendium scrivint.

Ga

Látod

43600 Látod hog' itt ex exemplomban selymül
 320 két czífra vagyon, alol pedig egy czí-
 1352000 fra vagyon, azért ezzel így ísele-
 ködgyél, hogy mind a három czífrát 'rd le az linia ala-
 így mint im látod itt, es az többi multiplicáld meg a
 mint látod itt, tudni illic az iegyzendő számokat kezd el
 így

$$\begin{array}{r}
 43600 \\
 \times 320 \\
 \hline
 87200 \\
 130800 \\
 \hline
 13952000
 \end{array}$$

ALIVD.

Vörtem egy Báll postot Karasiat: vagyon benne öt-
 uen veg, mindenic veg tart huszon nég' nég' singet: Sin-
 git adom hatuan hat hat pénzén, vallyon mire megyen
 ki. Elösör azért lásd meg az eg' Bállban hán' veg va-
 gyon: No legyen ötuen veg: Immár lásd meg minde-
 nic vegben hán' hán' sing vagyon. No legyen huszon nég'
 sing: Immáran ezképpen íselekedgyél vele

Látod hogy enni sing' vagyon benne tudni
 illic ezer es két száz. Azért immár az-
 zal is meg multiplicáld az min el aka-
 rod adni ilyen képpen mint im meg mutatom:

$$\begin{array}{r}
 1200 \\
 \times 66 \\
 \hline
 7200 \\
 7200 \\
 \hline
 79200
 \end{array}$$

Látod hog' két száz es kilenczuen két forin-
 tot tessön, mert ama két czífra pénz szá-
 mot tenne, ha iegyző Numerus volna he-
 lyen

lyen, de hog' egy sinczen, azért vgyan tsac semmit te-
 ssön, mint ott fen-is meg tanittalac, hog' mikoron pénz el
 multiplicáld meg akkor a két vtolso figuránál vony eg'
 két liniackét, es az linia elöt valameni szám lesen, de
 mind anni forintot tessön.

ALIVD. Volt 12 Barát: minde-
 niknek vagyon 12 bottia, mindenic
 botban vagyon 12 taska, mindenic
 taskában vagyon mind tizen két
 két kenyér darab: mindenic kenyér
 darabban vagyon tizen két egér,
 es mindenic egérnek vagyon tizen
 két két fia, vallyon menit tessön som-
 ma serint?

Barát.	12
	<u>12</u>
	24
	<u>12</u>
Bot.	144
	<u>12</u>
	288
	<u>144</u>
Taska.	1728
	<u>12</u>
	3456
	<u>1728</u>
Kenyer	20736
	<u>12</u>
	41472
	<u>20736</u>
Somma serint ennit tessön mint im	Lyuk. 248832
	<u>12</u>
látod az linia alatt, harmincz öt-	
sör valo ezerni ezer, nyolcz	497664
száz harmincz eg' ezer, nyolcz	<u>248832</u>
száz es nyolczat.	Egér 2985984
	<u>12</u>
	5971968
	<u>2985984</u>
Eger fiac.	35831808

ALIVD. Vagyon 300 bordo borom akarnám ki
aralni nyolcz nyolcz pénzzen pintit: vallyon mire me-
gyen ki mind az három száz bordo bor? Eloszor lasd meg
mindenikben hány czöbör vagyon, no bár legyen tsac 32
czöbör: Eloszor multiplicald meg az 300 bordo bort, es
mindiatasf czöbörre legyen, lasd meg azért igen:

$$\begin{array}{r} 300 \\ 32 \\ \hline 600 \\ 900 \\ \hline 9600 \end{array}$$

Immár azt-is lasd meg hán' pint vagyon
egy czöbörben. No legyen 20. Multipli-
cald meg azért az huszbal imez deréc
sommát: igen 9600

$$\begin{array}{r} 20 \\ \hline 0000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 192000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 192000 \end{array}$$

Immár az min akarod ki a-
ralni azt-is ird alai, es multiplicald meg, es valamint
az multiplicatiobol ki iü, anni legyen az árra.

192000 Somma ferint azért ennit tesson az árra
153600⁸ vel, ennire megyen ki az bor mindenestül
foguan, tudni illic tizen öt ezer, három
száz es hatuan forintira.

ALIVD. Vöttem négy Bál Baraszlait: annak-is a-
dom singit 25 pénzzen: vallyon mennye megyen ki? Elö-
ször lasd meg az eg' Bálban hán' veg Baraszlai vagion
No bár legyen ebben-is ötven veg: azért így tfeleköd-
gyél

gyél véle 50

$$\begin{array}{r} 4 \\ 200 \end{array}$$

Vagyon azért az neg' Bálban két száz
veg. Lasd meg immár azt-is, eg' veg-
ben hán' sing vagyon. No legyen 25 sing, ezzel-is mul-
tiplicald meg az két százat igen: 200

$$\begin{array}{r} 25 \\ \hline 1000 \end{array}$$

Vagyon azért a két száz veg po-
stóban öt ezer sing: azért immár 400
azt-is lasd meg a min ki akarod 5000

merni singit. No meriuc el singit 25 pénzzen. Azért mul-
tiplicald meg huszon ötten az, also számot, es meg látod
mire megyen ki az négy Bál postó. 5000

$$\begin{array}{r} 25 \\ \hline 25000 \end{array}$$

Látod hog' ezer, két száz, es ötven
forintra megyen ki a neg' Bál postó.

$$\begin{array}{r} 10000 \end{array}$$

ALIVD.

$$\begin{array}{r} 125000 \end{array}$$

Ier lássuc meg estendeig hányat ütt az ora. Lasd
meg azért, eg' estendoben hány nap vagyon. Vagyon
penig 365 nap az estendoben: Azért azt-is iol tudod
hog' eg' naphan es egy eyben vagyon 24 ora, azért az
nap számot multiplicald meg, igen 365

$$\begin{array}{r} 24 \\ \hline 1460 \end{array}$$

Vagyon azért estendő által enni
ora, tudni illic nyolcz ezer het száz
es hatuan ora, sem töb sem keveseb.

$$\begin{array}{r} 730 \\ \hline 8760 \end{array}$$

Olly species az Multiplicatio, mellyen sokat el ve-
gerbeez

gerbecz: az exemplomokban, kit az regula Detvire a-
kaynál vouni es vinni.

Az Multiplicationac meg proba- láfarol valo regulác.

Miert hog' minden speciesnec vagyon bizonyos pro-
báia, ennek-is szükség meg mondanunc az probaiát.

ELSEO REGVLA.

Az Multiplicandusbol, az az, a kit meg kell mul-
tiplicálnod, valamenisör lehet de annisör el ves kilen-
czet mint im látod az exemplomban: 3 4 2

Lasd meg immár az felsőben, tud 1026
ni illic az 342 hányssor talaz kilen

czet: Látod azért hog' tsac egysör találz, es azt vesd ki
azért tsinálj eg' köröfstöt ird az oldalára azt)(9
Immár an men' az Multiplicansra az az, a mellyel meg
multiplicálád, abból-is vesd ki kilenczet valamenisör
lehet, itt azért egysör sem vehetöd ki az kilenczet, ha-
ird az köröfstnec másic oldalára az hármát, ig' mint lá-
tod 3)(9 Látod immár hogy itt két Numerus vagyon az
köröfstnec oldalában két felől, azért azt-is meg multi-
plicálád, igyen Háromsör 9 tesőn husson hetet: azt ird
meg, es ha az Additio scriuit özne addalod igyen, 2 es
7 tesőn kilenczet: Ezt azért iumár az kilenczet ird a
linianac felső köröfstiben, igyen 3)(9 Immár lasd meg
az somnaban-is ha anni marad meg: ez vala penig az
somma

somma 1026. Látod hogy itt-is 9 marada, mert az fel-
dában akar ez kilenczet ird le, akar penig egy czífiat,
mind io leszen. 3)(9 Auagy ha czífiat akarz irni 3)(9

De ezt-is esedbe vedjed hog' ebben nem mindenic Nu-
merus concordál, es nem-is kell concordálni, hanem tsac
az kettenec kell concordálni, szí: az köröfstnec felső es
alsószarnában valóknac, mint im itt látod, hogy mind
az also helyen s' mind az felső helyen az köröfstnec 9
vagyon, azért igaz az Operatio. Semmit ne gondoly
vele ha az két mellyeken egyenlő nem leszen-is, mert az-
nac hamiságabol teczic meg az felsőnec es az alsónac
igastága.

ALIVD.

Adot az en Vram 3962 Katonat emékm, minde-
niknec adoc 3 forintot 14 pénzt: vallyon menit tesőn
somma scriuit? 3962

$$\begin{array}{r} 314 \\ 15048 \\ 3962 \\ \hline 11886 \\ 1244068 \end{array}$$

Látod hog' 2 marada meg az felső szambol: vonj eg' kö-
röfstöt, es ird az oldalára igyen 2)(Immar lasd meg
hányssör vehetöz kilenczet ki az Multiplicansbol, az az,
az kiuel meg multiplicálád az felső szamot. No látod
azért immar hog' egysör sem vehetöz kilenczet ki belöle
mert mindeneftul fogua sem töltethet kilenczre. De la-

tot hogy ha öze addalod az Multiplicanset, vgyan
 16 8 tesőn. Immar azt a 8 ird az kettőnc vanna az
 kövőst oldalra ighen 2) 8 Immaran latod hog' két sam
 v agyon az kövősnec oldalaban két felől, tudni illic, 2 es
 8. Ezeket azért multiplicald meg: Ha penig meg mul-
 tiplicald tesőn 16. Ismet azt a tizen hatod addald öze-
 ne, az az, az Additio serint ad öze: Ha penig öze
 addalod tesőn 7, ezt az betet ird a kövősnec felső se-
 lere mint im latod 2) 8 Immar men' az sommára ott is
 lasd meg hanyssor vehet ki kilenczet az sommából: ez
 penig az somma 12 44 06 8 Latod hog' az sommából
 marada 7, azt imm' 1 ird az alsó felére a kövősnec ighen
 2) 8 Latod hogy igaz az Operatio, mert ott fen- is 7
 marada, itt alat is 7: Ha penig mas figura maradt
 volna, tehát nem igaz volna az Operatio.

Másodic probaia az Multipli- cationac.

Vagyon az Multiplicationac mas probaia is ilyen
 módon az Divisio, hog' az ki int samot az Multiplica-
 tioban ird le, es azt diuidald el az Multiplicansal, sz: az
 alsóval: es ha az Multiplicandus, az az, az felső
 somma ki in belöle igaz leszen az Operatio mint im meg
 mutatom. 312

$$\begin{array}{r} 13 \\ 936 \\ 312 \\ \hline 4056 \end{array}$$

Immar a mint felyül meg mon-
 motom

onac Fractioiáról.

Mitsoda az Multiplicationac Fractioia?

S E M M I nem egyb, hanem az egyb számna a
 felével valo egyben multiplicalsá, az az, miké-
 pen kelljen az fill vör samot az egész számmal egyetem-
 ben mas Numerussal meg multiplicalni, mint im vgyan
 példában meg mutatom. EXEMPLVM.

Vagyon 32 szolgám, mindeniknek adoc 72 nyolczad
 fél fél forintot, auagy pénzt, vallyon miuel egyem meg
 őket? Először az Exemplomban az forint samot, auag'
 hog' ha pénz az somma, tehát az pénz samot multipli-
 cald meg ezképpen sz: az linia alat valóval az kettő-
 nel az betet multiplicald ighen: Kétssor 7 tesőn 14 es
 amaz felső Numerust ad hozzá es 15 leszen immár ird le
 amaz 32 es az 15 ird alá, ismeg multiplicald meg:

$$\begin{array}{r} 32 \\ 15 \\ \hline 160 \end{array}$$

Immar diuidald el ezt az Numerust kettő-
 nel, es a mi az Divisio serint az Quotien-
 sen leszen annyal vöd meg: De először szükség hog' az
 Divisiot is tudgyad, es az Multiplicatio Operatioat is
 el vegezd. De meg is ne láttassunc az speciefnec Fra-

H 3 ctio

Fizdát tsac be ban el hadni, im cröl-is példát adoc, es
módgyát meg mutatom.

Kerzd el immár az Operatiót ilyen: Ird le az Mul-
tiplicatióbol ki int Numerust, es diuidald el kettővel:

480

222 (240

48

Tessőn azért somma serint az mit attál
az 32 Solgánac 2 forintot es 40 pénzt,
hog' ha pénz szám tudod az 72: Ha pedig forint szám-
ra tudod, tehát két száz es negyven forintot tessőn az
somma az kiucel meg ered uket, az az, a két nekic attál
solgálatiokért.

ALIVD.

Vagyon 360 kassásom, adoc mindeniknek 12 $\frac{1}{2}$ tizen
hármát fél fél pénzt. vallyon miuel grem meg uket? Eb-
ben-is multiplicald meg először az pénz számot ez ké-
pen: Kétsőz kettő 4, es amaz linia felöt valo vmitást ad
hozza es 5 leszen: es ird mindiaraft az linia ala ez ké-
pen: 12 $\frac{1}{2}$ Látod hog' meg az első számot tudni illic a
9 10 iegyzendő számot nem multiplicald, az-
ért sükegg hog' ilyen multiplicald meg: Eg'sőz 2 vgyan
tsac 2, ird mindiaraft a linia ala az 5 cleibe, ig' 12 $\frac{1}{2}$
25

Immár ird le azt-is a kincc akarz fizetni szét: az 360
el multiplicald meg az huszon ötöl ilyen: 360

Immár diuidald el az Multiplicatióbol
ki int számot az kettővel

25
1800
730
9000

ilyen

ilyen: 5000

222 (4500

80

Látod azért hog' ha három száz
hatvan embernek tizen há-
mad fél fél pénzt adz: tehát
45 forinttal ered meg uket, mert amaz két czéfra helyen
talát az pénz szám volna ha iegyzendő szám volna, de
hog' nint sen, vgyan tsac semmit tessőn.

ALIVD. Vörtem Beczen 375 font olait: fontát
vörtem 13 $\frac{1}{2}$ tizen három pénzen es egy beczen: vallyon
mit tessőn mind az árra. i. menit kell grette fizetnem?
Ebben az exemplomban sükegg, hog' az egész pénz szá-
mokat az harmadickal multiplicald meg, az az, az be-
czel, mert az harmad rést a pénzben beczt tessőn min-
denkoron. Multiplicald meg azért ez képpen: 13 $\frac{1}{2}$
Háromszor három 9, es amaz linia felot valo vmitást ad
hozza es 10 leszen. Ennec az eggiket tudni illic az 0 czé-
frát ird az linia ala, es az vmitást taroz meg ilyen 1.
Immár ismeg multiplicald meg az első, tudni illic, az
eggyet az hárommal, es vgyan tsac 3 leszen, es amaz
eggyet ad hozza az ki fellyul meg marada es 4 leszen,
ezt ird a czéfra elciben ilyen képpen: 13 $\frac{1}{2}$

Immár hozd ala az olai számot es 40
multiplicald meg ez képpen az negyvennel: 375

40
000
1400
14000

Diuidald el immár azzal az három
becz neuerzettel, az mellyel meg mul-

tipli-

multiplicad az pénz számot így

$$\begin{array}{r}
 2 \ 2 \ 2 \\
 1 \ 4 \ 6 \ 0 \ 0 \\
 3 \ 3 \ 3 \\
 1 \ 2 \ 4 \ 8 \ 8 \\
 2 \ 1
 \end{array}
 \quad (4866 \frac{2}{3})$$

Látod azért immár hog' az három sz' es hetven öt font elait vehetöd meg 48 fl. es 66 pénzben es 2 beczén.

De erről immár igaz elég legyen, tsac ezt ved eszedben roudeden somma seint, hogy valamellyel multiplicad meg az pénz számot, de ismet az Multiplicatibol ki int számot azzal diuidald meg.

DE DIVISIONE.

Mifoda az Divisio auagy Obítás?

AZ Divisio oll' species, mellyen egy számot vesszke osztacz. De ebben illy számoc történec, hogy mindenkoron az sommanac nagyobnac kell lenni az Divisornal, az az, az mellyel el diuidalod. Mint ha valaki mondana: 25 forintot oszl el hat embernek, ez annit tessön mint ha azt mondana hogy az 25 forintot vagdald hat felé: az felso számot penig az Deac vrain mind Diuidendusnac hiac, az az, el oftrandonac, mell' számot suk egös keppen el kell oftani. Az m. sikat penig tsac Divisornac hiac, mellyet magyarul el oftonac hiunac, az mellyel valamit el oftunc, ird le azért az melly somma t el aka oftani, es az Divisort ird a somma ala, mint im látod: 8 6 9 8 0

28. Itt-is vgyan azon Numerust

merust hiuc vtolsonac mint igaz az Additioban. Látod azért hog' az vtolsót az vtolso ala irad, az m. sikat ismet az m. sic ala, rendel. Hogy ha penig az Divisornac az vtolso figuraia nagyob volna az felso számnac vtolso figuraianál, tabat előb kellene promouealnod az Divisort. De ebben az exemplomban az 2 könnyn ki veheted az nyolczbol, azért nem kell előb promouealnod, hanem vgyan előb le irhatod. Látod azért hog' 2 nyolczban találhatnál igazán négyszor, de az első figura nem engedé, mert oftan az Divisor nagyob lenne az Dividendunál. No azért tsac háromszor talalod meg, es azt mindiaraft ird le az Quotiensben: Az Quotiens penig ollyan mint egyfel hold. (3 Immár multiplicald meg az hárommal az Divisort illyen modon: 8 6 9 8 0

28 (3

Kezd el azért az multiplicaldt illyen modon, de mindenkor a Divisornac első Numerussat illyen modon multiplicald meg először mint im látod: Háromszor 8 tessön buszon négyet, azért ennc az digitusat tudni illic az 4 ird az 8 ala így mint im látod, az kettőt penig magadban tarcz meg: 8 6 9 8 0

28

4

(3 Meny előb immár az vtolso számára a Divisornac, sz: az kettőre, azzal-is multiplicald meg az harmat, es 6 leszen, annac vtánna ad hozza ama kettőt az ki meg maradt vala, es 8 leszen: ird azt-is a 2 ala

I

igyen

igyen: $8 \overset{2}{6} 980$ 28 (3) 84

Amax Subtrahciónban meg tanítatalac miképpen kell ki subtrahálni eggyé számt az másiktól, Kézd el azért az Divisorrac meg multiplicald számán a subtrahaldt ig: 4 ha ki véssz batból 2 marad, es azt a kettőt ird az 6 feleiben, es vond által az batot egy kis liniaczkával.

Ismet meny az másodic Divisorból ki int száma, es subtrahald ki ez képpen: 8 ha nyolczból ki véssz semmi nem marad: ott azt is vond által egy kis liniaczkával:

igyen: $8 \overset{2}{6} 980$ Látod immár hogy az felső szám- 28

(3) bol ki subtrahaltad es ott többsör né

 84

vehed, hanem az Divisort promo-

ueald eggyel eléb, mint im látod: $8 \overset{2}{6} 980$ Itt is lásd meg az Divisort, tud- 288 (3)ni illic az 2 hányssor találd meg 84

az felsoben: Látod hogy eggyssor találd, ird le azért az eggyet az Quotiensben, az 3 eleiben mint im látod:

 $8 \overset{2}{6} 980$ 288 (31)

Azt is multiplicald meg az vni-
tással, így: Eggyssor 8 vgyan tsac 8,
ird ala azt is, mint im látod, es az másikat is multi-
plicald meg ez képpen: Eggyssor 2 vgyan tsac 2: ird azt
vgyan azon Divisor ala ilyen módon:

$$\begin{array}{r} 8 \overset{2}{6} 980 \\ 288 \\ 848 \\ \hline 2 \end{array}$$
 (31)

Kézd

Kézd el immár subtrahálni imigyen: 8 kilenczből ha ki véssz 1 marad: ird feliben az kilenczhez ez képpen: Az másikat is subtrahald ki ilyen: 2 kettőből ha ki véssz semmi nem marad, mint immár meg mutattam az exemplomban.

Ismet azért vidd előb a Divisor eggyel ig: $8 \overset{2}{6} 980$ 2888 (31)Lásd meg ha az 2 meg találd az egy- 848 ben. Látod azért hogy tsac eggyssor sem 22 találd, mert az kettő töb az egynél. 2

Ez azért Vniuersalis regulad legyen: hogy valami-
kor ki nem rebeid illyen helyen az Divisort az Diui-
dendusból, tabát mindenkoron előb promoueald eggyel,
es az Quotiensben eg' czírást ig' ird: $8 \overset{2}{6} 980$

 2888 (310)Ha meg multiplicald is vgyan 8480 tsac annu czírást in ki az multi- 22 plicaldasból es semmit nem subtrahald ki ki belőle. De
meg is multiplicald meg ilyen.

Men' előb ismeg es lásd meg hányssor találhad meg
az felsoben, tudni illic, az 18, az kettőt meg találhad
kilenczer, mert kétször 9 tesőn 18, de ha meg kézded
multiplicálni felljul baladgya az Divisorrac multipli-
calasabol int Numerus az felső sommát, de tsac mi-
ssor vod ki mig felljul nem baladgya. Hatszor azért bö-
nen meg találod az 2 az tizen-nyolczban. ird azt az

I 2

Quoti-

Quotiensben tudni illic az hatot, es multiplicald meg,
igyen: Hatfor 8 teslon 48. ird az 8 nyolczat ala es az
negyet tarcz meg, igyen $8 \overset{2}{6} \overset{1}{9} 80$

$\begin{array}{ccccccc} & & 2 & 1 & & & \\ 8 & 6 & 9 & 8 & 0 & & \\ 2 & 8 & 8 & 8 & & (3106 & \\ 8 & 4 & 8 & 0 & 8 & & \\ & 2 & 2 & 2 & & & \\ & 2 & 0 & & & & \end{array}$

Multiplicald meg amaz másic Diuisort-is az hattal
 igeen: Kétszor 6 tízen kettő, amaz 4 ad hozzá es 16 le-
 szen. Ird azért igeen az 16 az 18 ala, es subtrahald ki
 mint im meg mutatom: $8 \overset{2}{\underset{6}{\circ}} \overset{1}{\underset{8}{\circ}} \overset{0}{\underset{0}{\circ}}$

$\begin{array}{r} 2 \quad 1 \\ 8 \quad 6 \quad 9 \quad 8 \quad 0 \\ 2 \quad 8 \quad 8 \quad 8 \quad 8 \quad (3105) \\ 8 \quad 4 \quad 8 \quad 0 \quad 8 \\ 2 \quad 2 \quad 2 \\ 2 \quad 0 \quad 6 \end{array}$

Képe elsubtrahalni az felső helyen való számot igyén:
 s ki nem vehetvő észirából, hanem tizből kell ki vennem
 mint az Subtrahcioban. s azért ha ki vész tizből a ma-
 rad, azt ind az észira feliben igyén: $8 \overset{2}{\underset{9}{8}} 8 \overset{2}{\underset{0}{}}$

$\begin{array}{ccccccc} & 2 & 1 & & 2 & & \\ 8 & 6 & 9 & 8 & 0 & & \\ 2 & 8 & 8 & 8 & 8 & (3106 & \\ 8 & 4 & 8 & 0 & 8 & & \\ & 2 & 2 & 2 & & & \end{array}$

Tudod azért hogy az tízből vénéd	2 0 6
ké a s immár azt az vitézést hozd alá az háborúes 7 le-	
ssen betet őstán ha ké véss nyolczból	8 6 9 8 0
egy marad: azt ird az 8 feliben	2 8 8 8 8 (3106 $\frac{12}{23}$)
ilyen módon. Ismet egyet egytől	8 4 8 0 8
ha ké véss semmi nem marad: ilyen	2 2 0 2 6

$$\begin{array}{r} 222 \\ 206 \\ \hline 212 \\ 6980 \\ 8888 \quad (3106 \frac{12}{23}) \\ 4808 \\ 222 \\ 206 \\ \hline 1 \end{array}$$

Látod hog' 12 fl: marada meg benne. Ezt-^{is} el oszt-
 tod ha pénzé ismálod de en nem osztom, hanem hissem ha
 kell az több exemplomokra nézuen el tudod osztani. Ite
 azért mindennec az nyolczuan hat ezer kilencz száz es
 nyolczuan forintbol, három ezer száz es hat forintia. Is-
 meg marad $\frac{12}{8}$ ALIVD.

Horzunc Beczi marhát, nyertunc raita 965 fl: hár-
man uoltunc horzta, akarnam meg tudni meni iutna eg-
gikunknec benne.

Írd le ezképpen, es ezt mondgyad az Diuifoban 96 §
Hármát kilenczben meg találz háromszor, ind 3
ezt az Quotientsben igyen, es mindiant az Diuifort mul-
tiplicald meg vele, igyen 96 §

3 (3)
2

9 Immár subtrahald
ki az felső Numerusból, az az, az kilenczből az, also ki-
lenczet, ha pedig ki veszed semmi nem marad, vondál-
tal azért az 9, es ha egy czihiát írj feliben-is szabad
légv véle, mert előtte figura nintsen, es ugyan semmit
nem téssön, de ha figura volna előtte táhat által kelle-
ne vonnod, es eg' czihiát kellene feliben írnod ig' 965

3 (2)

Immar vid elob az Dinisort tudni illic, az 3 az 6 ala,
es lasd meg ban)for talalod meg benne. Harmat az-
er hatban talaz keisforjrd az 4 Quotiensen az 3 ele-
I 3 iben

I 3 ibera

DE DIVISIONE.

iben: multiplicald meg ismet vele, es subtrahald ki az
hatot a felső hatból es semmi nem marad, ige

$$\begin{array}{r} 00 \\ 965 \end{array}$$

$$33 \quad (32)$$

$$96$$

Ismet vid előb az Divisort egygel, mert ott mindenik-
ből ki vehető. Lásd meg immár az ötben hányszor ta-
lálod meg az 3. Meg találod azért egyszer, ird azt az
Quotiensben es multiplicald meg vele az Divisort i-
gyen, es subtrahald az háromat az őből, es az mi meg
marad benne ird az 5 feliben ige:

$$\begin{array}{r} 00 \\ 965 \end{array}$$

$$333 \quad (321 \frac{2}{3})$$

Im iol látod hog' meg két forint ma-
radameg, két el kellene osztani három felé. Töd pénzé
azért az kettőt ird két részre utánna ige 200 es pén-
zé lessen, ezt immár ord el az hárommal:

$$\begin{array}{r} 200 \\ 33 \quad (66 \frac{2}{3}) \\ 188 \end{array}$$

Látod hogy a két forint az ké
meg maradt vala az somnábol pénzé téud es el osztád
es hatuan hat hat pénz inta, es meg két pénz marada
abbol is. Ezt is töd beczé, es int mindeniknek két két
beczéc. Somma forint az somnábol int mindeniknek
három száz huson egy forintia es 66 pénze, es két be-
cze, es semmit ebben ne kétföldgyél.

ALIV D. Nyertün 2342 forintot: vallyon mi
int tizenkét embernek benne? Meg tanittalac miképpen

ope-

DE DIVISIONE.

operald, immár ha ezer exemplom volna is mind egy
operald meg mint immár meg mutattam ez-

képpen:

$$\begin{array}{r} 1162 \\ 2342 \end{array}$$

$$1222 \quad (195 \frac{2}{3})$$

$$1280$$

$$11$$

$$106$$

Látod hog' száz kilencz-
ven öt forint int made-
niknek: es meg két forint
marad meg benne. Ezt is el osztád azonképpen mint a
többi, de először ird két részre eliben, es egy ord el,
mert egyeb képpen hozza nem sebecz mint im látod:

$$\begin{array}{r} 88 \\ 200 \end{array}$$

$$122 \quad (16 \frac{2}{3})$$

$$122$$

$$1$$

$$7$$

Látod azért hogy az két forintbol is
az mell' meg maradt vala, int eg-
yiknek az tizen kettő közül 16 pénze, es meg 8 mara-
da közül, ezt is töd fillýérre es multiplicald meg meg
kettővel, es fillýér lessen 16. Dividald el osztan az tizen
kettővel ige 8 Dinide

$$\begin{array}{r} 8 \\ 2 \\ 16 \end{array}$$

$$16$$

$$12 \quad (1 \frac{4}{12})$$

$$12$$

Látod hogy abbol az 8 pénzbol is int mindeniknek egy
egy fillýere: es meg nég' fillýer marada meg benne, azt-
is töd beczé es lessen 12 beczé: De azt az operalo ige
meg, maga ebbol is mindeniknek eg' eg' beczé inta.

ALIV D. Három száz kecsében hatuan génnec lóf-
suc meni int: 300 60 300 60 300 60

Látod hog' tsac öt öt int, es
egy sem marad meg benne.

AZ

DE DIVISIONE.
AZ DIVISIONAC
probiáirol.

Az Divisio probatatic meg az Multiplication, az Divisio vid az Quotiensben ki Numerus vagyon az ala, es multiplicald meg mint szinten az Multiplicatiot, ha az igaz somma ki iu tahát igaz az operatio. Lasd meg azért ebben az exemplomban

$$\begin{array}{r} 34591 \\ 32222 \overline{) 1080\frac{3}{2}} \\ 3236 \\ 353 \\ 2 \end{array}$$

Immár az Divisóval multiplicald meg az Quotiensben valo samot, es ha az somma ki iu tahát igaz az operatio, mint im maid meg látod. De ha meg multiplicald azt is hozzá kell adni az mi meg maradot vala az osztasbol: igeen 1080

$$\begin{array}{r} 32 \\ 2160 \\ 3240 \\ 34560 \\ 31 \\ 34591 \end{array}$$

Látod hog' ki iut az somma azért igaz az operatio. Hac regula prius addit, deinde dividit, postea catara multiplicat.

DE DIVISIONE
INAEQUALI.

Eot atiafiaknac vagyon 75 forintioc, melyet akarnác közöt-

DE DIVISIONE.

közöttac el osztani, de mi modon kellyön el osztani nem tudgyac, mert nem egyenlő képpen akarnac osztani, mert az első részön nyolcz részt, a másic hat részt, az harmadic neg' részt, az negyedic három részt, az ötödic penig tsac eg' részt. Akarnác azért meg tudni miképpen kellyen lenni az osztasnac módgyának, hogy mindeniknec az ő része szerint iasson az 75 forintbol.

Az Operationac módgya.

Először ird le rend szerint az személlyeket, es vony ránaa eg' liniaczkát, es annac ránaa mindeniknec az a részt az linia után az személlyec aránt. ige

Látod hogy az első személly azt teszi, az ki nyolcz részt részön, es a többi mindenec annit annit részön a meni ránaa vagyon iua: Immár ad öze az személlyec részt, tudni illic, azt a meni részt akar eggiec eggiec venni, es az Aditio szerint ezképpen

Látod hog' ha öze addalod tahát részön mindenesfal huszonkettöt Ismet hozzá elő az 75 forintot, es dividald el az Divisio szerint az huszonkettőnel, de először az 75 után két czíjat ves, illien

$$\begin{array}{r} 92 \\ 7500 \\ 2222 \overline{) 340\frac{2}{4}} \\ 668 \\ 22 \\ 8 \end{array}$$

K

Látod

Látod hog' az huszon két réstve iut 3 forint es 40 pénz.
Immáran írd le az 3 forintot, es az 40 pénzt egyen, es
multiplicáld meg az első semélnec pénzével, tudni illic
az nyolczal, es az mi az multiplicatiobol ki iú, anni
iut az elsőnek, tudni illic, annac az ki nyolcz pénz ve-
sön, lásd meg igyen: 340

$$\begin{array}{r} 8 \\ 2720 \end{array}$$

Látod hog' az ki nyolcz rést vesön, annac iut 27 forin-
tia es 20 pénz. Hozd ismet ala az 3 forintot es 40 pénzt
es multiplicáld meg az másodice ember pénzével auagy
részenel, tudni illic, az battal imigyen: 340

$$\begin{array}{r} 6 \\ 2040 \end{array}$$

Iut azért az másodice semélynec az ki hat rést vesön 20
forintia es 40 pénz. Hozd ala ismeg az 3 forintot es az
40 pénzt, es multiplicáld meg az harmadic semélnec
pénzével, igyen: 340

$$\begin{array}{r} 4 \\ 1360 \end{array}$$

Az harmadic semélnec iut tizen három forintia es 60
pénz, annac az ki 4 rést vesön. Hozd ala ismeg az 3
forintot es 40 pénzt, es multiplicáld meg az negyedic
ember részenel, tudni illic az hárommal: 340

$$\begin{array}{r} 3 \\ 1020 \end{array}$$

Látod

Látod hogy az negyediknek, tudni illic, az ki három
rést vesön iut 10 forintia es 20 pénz. Hozd ala immár
tsac ü magát az 3 forintot es 40 pénzt, mert az ötödic
semélnec tsac eg' rést adatic, azért az egy sem multi-
plical sem diuidal. Ennec okért, emec tsac 3 forintia
es 40 pénz iut: De meg ott sen az diuidalasban meg
maradot vala 20 pénz, melyet el kellene késtőc osztani,
de hissem el osztia az kineckell.

PROBA.

Addáld özne immár mind ezeknek réseit, .i. mind
az a mi nekic iutot, es ha ki iú az somma tudni illic az
75 forint, igaz leszen az Operatio. De ezt is esedbe ve-
gyed hogy 20 pénz maradot vala közre az diuidalasbol,
es azt is hozzá kell adnod ez képpen: 2720

$$2040$$

$$1360$$

Im iol látod azért hog' ki iut az som-
ma az probaiából, azért ebben semmis
ne kételkedgyél hogy igaz nem volna
az Operatio. 75100

$$20$$

DE PROGRESSIONE.

AZ Progresio semmi nem egyeb, hanem az Ad-
ditionac compendionia. De ezt esedbe vegyed
hogy nem minden Additiót vehet meg raita, hanem
K 2 tsac

tsac olyat az melly egy egy gradusfal fellyeb megyen
mint im látod: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Látod hog' eg-
gyel egyel mindenik szám fellyeb megyen. De ezt is
esbebe vezyed hog' kétféle az Progreffio, Arithmetica
es Geometrica. Az Geometrica Progreffiorol en mostan
semmi nem szól, mert itt semmit nem használ. De
tsac szól az Arithmetica progreffiorol, es ezzelig' tse-
leködgyél: Volt 1 forintom. 2 fl: 3 fl: 4 fl: 5 fl: 6 fl: 7 fl:
8 fl: 9 fl: akarnam meg tudni somma szerint menit tesson.
Ezzel így tseleködgyél, ird le mind rendel, ilyen 1 2 3
4 5 6 7 8 9, Látod hog' elől egy vuitas vagyon, azé az
vuitást hozd alá az kilenczhez ilyen, es addald öze-
ne mint im látod: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

$$\frac{1}{10}$$

Látod hog' tízet tesson. Lásd meg immár mellic szám-
nac veheted felét, az kilenczhezé auag' az tízhezé eg-
gikhez mindenkoron felet kell venni: No azért vöd felet
az tízhezé: az tízhezé pedig fele ötöt tesson, es azzal az
ötöl multiplicald meg ismet az vólso figurát, tudni
illic az kilenczhezé, es 45 leszen. Tesson azért somma se-
rint 45 forintot.

Praxis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

$$\begin{array}{r} 9 \\ 5 \\ \hline 45 \end{array}$$

D8

De meg is egy obseruatiot veg' esedben itt az Pro-
greffsioban, hog' nem tsac vuitasna kel el kezdened min-
denkoron, hanem azzal te légy szabid, vagy ketton a-
vagy három, vagy négyen, vagy ötön, vagy valamé-
nin kezdöd tsac hog' mind egyel meny fellyeb: mint im
látod. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. így iol vagyon le irván az
szám. De ig' nem io volna 3 5 6 7 8 9. mert látod hogy
az három után négy következőzic, te pedig ötöt irtal
azért te ezféle számot ezen meg nem vehet, hanem
esfelet, 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Az elsőt tud-
ni illic az 3 hozd az vólso ala ilyen mint im látod, es
addald öze neket: ilyen módon

3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

$$\frac{3}{19}$$

Immár ezt is tsak egy esedben ven-
ned, miért hog' vuitasna elől nem kezdéd el, azért szám-
lád elő hány Numerus vagyon, de az három egyhez
kell számlálnod, mint ha tíz pénz tenné, tíz pénz he-
lére, minden helyen való tíz sing egyhez mond, az on-
képpen itt az három egyhez kell mondanod, az négyet
ketten, es az ötöt háromnac: es mind rendel így szá-
lád. azért ha vg' számlald 14 helyet találz.

Immár lásd meg mellichez vehed felét, az tízen ki-
lenczhezé auag' az tízen négyhezé. Az tízen négyhezé
fele het, azért az 7 ird az 10 ala, es multiplicald meg
es a mi az Multiplicatiobol kijő, annit tesson mint im

K 3

látod

Látod ez exēplomban: 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16

$$\begin{array}{r} 19 \\ 7 \\ \hline 133 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 3 \\ 19 \\ \hline \end{array}$$

Látod hog' száz harmincz hármát tesőn. Immár azzal te szabad légy valamennyire ertőd, vagy sovint számuac, vagy postó számuac.

A L I V D.

10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39

PROB A. Semmit nem kü-
lombőz ennek à probáia az Ad-
ditioetul: mert valamennyiszer lehet
ves ki kilenczet az Addendus
bol, az az abból a kit özue addál
tal, mint im látod: 1 2 3 4 5 6 7 8 9

$$\begin{array}{r} 9 \\ 5 \\ \hline 45 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 1 \\ 10 \\ \hline \end{array}$$

Látod hog' 9 marada az felső számbol, azért ird az kö-
röst oldalára, így en X9. Lásd meg ha az summából is
anni marad. 4 es 5 tesőn kilenczet: ird azt is az kö-
röst oldalára, így en X9.

A L I V D. Im meg is eg' néhány exemplumokat a-
doc az Progressionac exemplumiboz, melyeknek az u
fel sokasodásoc nem egyvel egyvel megyen sell yeb, ha-

nem

nem kettőnel, mint im példát adoc vola: 3. 5. 7. 9. 11. 13.
15. Es mind ezenképpen valamint akarod írny. To-
nábbá ennek az exemplumnac operatiois semmit nem
külombőz amaz felsőtul, mint ha ezt az exemplumot
meg akarád vetni anag tudni mit tesőn: 3 5 7 9 11
13 15 17 19 21 23

$$\begin{array}{r} 3 \\ 26 \\ \hline \end{array} \quad \text{Im látod azért hogy özue addalád}$$

olty okossággal éllly hogy oluasd meg az elődbeu adatot
sámot eleitul fogua mind végig, de vgy oluasd hog' az
hármát egy nec mondgyad, az ötöt kettő nec, az heter há-
romnac, az kilenczet negy nec, es az többit is mind a-
zonképpen mind végig: Es ha azt meg oluásod. lesőn
tizzen egy. 11. Immar ennek az tizen egy nec, anag amaz
huszonhatnac à mell' az vtolso számbol ki inue vöd se-
let, à mellikböz inkább fery. Itt azért iol látod hogy az
tizzen egy nec felet nem vehetőd, hanem az huszon hatnac
kell felet vennöd, es az tizen egyet le kell imrod, es az-
zal meg kell multiplicálnod, es valami abból az multi-
calasbol ki in annit tesőn az elődbeu adatot sám: mint
im vgyan azon példát meg operálom előrted, néz rca:

3 5 7 9 11 13 15 17 19 21 23

$$\begin{array}{r} 13 \\ 33 \\ \hline 21 \\ 243 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 3 \\ 26 \\ \hline \end{array}$$

Látod azért hogy az hu-
son hatnac felet véued à
fele penig 13, es az tizen
egyet meg multiplicald
veic: azért ez az exem-
plum

plom, a mell' clotted vagyon le iruán tesson somma be-
riut 1 4 3. Immár ehöz képest, ha sñte husson kezdő-
el-is vgyan tsac czképpen kell meg operálni, mint sñ-
te itt fen meg hallád: mint mégis eg' exemplomot mon-
doc vesd iol meg: 20 22 24 26 28 30 32 34 36 38 40

$$\begin{array}{r} 11 \\ 30 \\ \hline 30 \\ 330 \end{array} \quad \begin{array}{r} 20 \\ 60 \end{array}$$

Ebből-is im látod meni iúue ki, tudni illic, három száz
es harmincz, mert ezzel-is sñte vgy tselekedem mint
az felsővel hogy az hatuannac felét véuém, fele pedig
30 tesson: es amaz felső Numerust meg oluósam, es ab-
ból-is iúue ki, es azzal meg multiplicalam az har-
minczat, es vg' iúue ki ez az Numerus a mellyet lácz.
Immár töb exemplomot nem adoc, mert ebből immár ha
meg anni volna-is hog' sñte a menit akarnál, de kön-
nyen meg vethetöd. PROB A.

Az Probaia ennec-is vgyan azon nant az felsőnec,
mell' az Additio scriint vagyon, az az, ollyan a Pro-
baia ennec-is mint az Additionac, tudni illic. Hany
ki kilenczet valamennyisr lehet a summából, es a mi meg
marad az irod az körösfinec az oldalára: azon képpen
az felső addendusbolis hany ki kilenczet a mennyisr le-
het, es ha azoc az Numerusoc egyeznec tabát igaz az
operatio, nant im eggiec felső exemplomot ide ala hozom,
es meg

es meg probalom, meg látom ha igazé auag' nem.

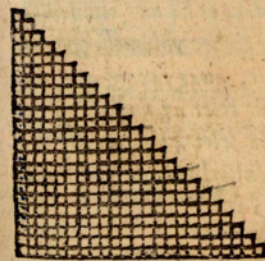
20 22 24 26 28 30 32 34 36 38 40

$$\begin{array}{r} 11 \\ 30 \\ \hline 30 \\ 330 \end{array} \quad \begin{array}{r} 20 \\ 60 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 30 \\ 330 \end{array} \quad \text{vera est operatio.}$$

ROSTELYOS ABLA, KOKNAC MEG VETESE. röl.

Im meg-is valami rostélyos ablakoknac meg vetéscse
tanítanálac hogy ha meg nem bántanám elmeidet véle,
iollehet hog' nem igön hasznosoc, mert az könyhárra sem-
mit nem hoznac, de tudni igön szép dolog, ha sñte nem
használ-is. Lasd meg, néz vea es vöd esedben.

Hogy ha ezen az rostélyos
ablakon meg akarod tudni
hány lik vagyon. Ebben-is
sñte ollian mód vagyon mint
amaz felső Progreffioban: En
azért az elő nem számlálom
ismet, mert ott böfegessen sol-
tam felőle, hanem im ennec
az operatiót meg mutatom
mit kell tselekednöd: oluasd meg azért az alsó rendet,
akar pedig akar melliket cz három körzül, te légy az

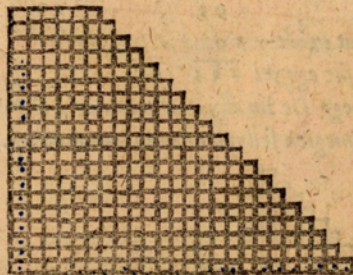
zal Babad, mert mind egyet teszon: es ha meg olvasd találz 23 likat raita: ezt annac okért ird le az huson hármát, es miképpen az felső Progressioban az első Numerust vigyed az vtolso ala, es eg'be addallyad uket az Additio ferint. Igarz vgy tfeleködgyél, hogy meg lásd ha az ablaknac az felső rege egyön kezdetik' el auag' többön, es valameni leszen az felső lik de annit irdy az vtolso ala, az az, az also rend ala, es öze addallyad véle: no azért látod hogy itt az also 23 az felső penig tfacegyön kezdetic el, azért ird ilyen öket egy mas ala, es addald öze:
$$\begin{array}{r} 23 \\ 1 \\ \hline 24 \end{array}$$

Immár olvasd meg az also véssöl fel ment oldalát, bán' lik vagyon raita, akar melliket olvasd meg, mert mind a három eg'-aránt radnac, es ha meg olvasd találz benne 23 likat. Immár eggiknec valamelliknec vöd felét, vag' az huson háromnac, auagy penig az huson négynec: Annac vegyed penig felét az mellyet igazán két felé oszthatz. No azért vöd felét az huson nég'nec, es ha felét vösd leszen 12, es multiplicald meg az huson háryma véle ilyen képpen:
$$\begin{array}{r} 12 \\ 2 \\ \hline 24 \\ 23 \\ \hline 276 \end{array}$$

Im látod azért hog'

meg

meg operalam, es iüne ki belöle két szá es hctuen hat. Azért ebbe semmit ne kételkedgyec senki, mert igazán operaltam. De ezt esedbe vegyed, hog' ha meg olvasd eggic rendit es le ird hat az felső számot meg négyed hányon kezdetic el, es öze addald véle, mint ebben ez exemplombant feleködél, hog' eg' vala az felső es azt is hozzá addald: azért im immár ollyat adoc előlben az kinec hat számaleßen az felsőrendben. Sic vt rides.

Ennec meg vétefeben finte ol'vöd tartas vagyon mint az felsőben, hog' olvasd meg az also rendet bán' lik vagyon raita, es ha meg olvasd, találz 24 likat: Immár az felső likakat lásd meg hány, es ird aláia az huson nég'nec, es addald öze uket, ilyen.
$$\begin{array}{r} 6 \\ 30 \end{array}$$

Immár olvasd meg az eggic oldalát, es ha meg olvasd találz benne 19 likat. Immár vöd felét eggiknec az melliknec lehet: vagy az tizen kilencnec lehet vag' az harmincznac: es v' multiplicald meg uket. Vöd felét azért az harmincznac, mert annac vehed inkább felét hog' nem mint az tizen-

1 2 kilencz

filenczenc, es multiplicald meg, igyen 19

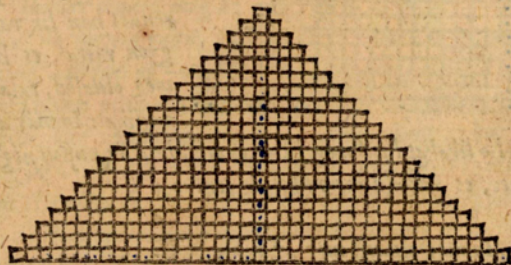
$$\begin{array}{r} 15 \\ 95 \end{array}$$

Ez ablac szinten olyan mint ha
igyen innád le amax elobbi Progres
sioban, hog' baton kezdenéd el, igyen:

6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24

$$\begin{array}{r} 15 \\ 95 \end{array} \quad \begin{array}{r} 6 \\ 30 \end{array}$$

Az meli' ablakokat ez ide-
ig mutatam mind tsac egyyel 285
egy yel fokaföttac meg: De im olyat-is mutatoc a kinec
fokafülsá kertöuel megien sell yeb minden numerusban.

Ez rostellyos ablac mind kertöuel kertöuel fokaf. le
fel, azért enmec-is oluasd meg az also renden valo li-
kait, mení, es az felső sámtor, tudni illic, az mellyen el
kezdetic ind aláia es addald öxue, igyen 39

Immár az eggie oldalán valo lika- 4- kat

kat-is oluasd meg es ha meg oluafod lessen 20. Immar
ezec közzül egziknec vag' az negyuenmec vag' az husz-
nac ved felét, es multiplicald meg azzal egy mást.
No azért ved felét az husznac mert könnyebben ferhecz
ehöz: az fele penig tr multiplicald meg azért az neg-
uent véle, es az mi abból ki in anni lessen az lik az ro-
stellyos ablakon.

$$\begin{array}{r} 40 \\ 10 \\ \hline 00 \end{array} \text{ vel sic: } 1.3.5.7.9.11.13.15.17.19.21.23.25.27.29.$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ 400 \end{array} \quad \begin{array}{r} 31.33.35.37.39. \\ 1 \\ 40 \end{array}$$

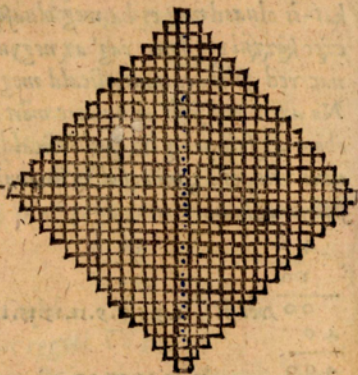
$$\begin{array}{r} 40 \\ 400 \end{array}$$

Im meg-is egy fele ablakot ivoc ki bizonyyaua ne-
hezec a tobbinél, de tsac vöd iol esedben miképpen meg
mutatom az operatiót, igen könnyen meg vethetöd,
hog' semmi nehezég nem lessen benne.

Ennec ez előtted valo ablakuac meg vetésenec mod-
gya két képen-is lehet. Az első amac okaért illyen mo-
don vagyon, hog' az egy segletitül az másikkhoz oluad
meg han' lik vagyon raita, es ha meg oluafod tésön 15.
azon-képpen ha mas felöl-is meg oluafod az eggie se-
gletit, ott-is vgyan 15 talál, azért ez két tizen ötöt ind
eg' mas ala igyen, es ig' tséleködgyél hogy meg multi-
L 3 plica-

$$\begin{array}{r}
 15 \\
 15 \\
 \hline
 75 \\
 15 \\
 \hline
 225 \\
 196 \\
 \hline
 421
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 14 \\
 14 \\
 \hline
 56 \\
 14 \\
 \hline
 196
 \end{array}$$

plicallyad, ighen 15

$$\begin{array}{r}
 15 \\
 75 \\
 \hline
 15
 \end{array}$$

225 Immár így tfeleködgyél hog' az mell' renden való likakat meg oluafad, annac ismet az mellete való belsö likakat oluasd meg, es ott-is leszen 14. mas felöl-is vgyan anni vagyon ha meg oluafod, tudni illic, 14. ezeket-is mint az előbket ird egy mas ala es multiplicald meg, ighen 14

$$\begin{array}{r}
 14 \\
 56 \\
 \hline
 14 \\
 196
 \end{array}$$

Immár

Immár ig' tfeleködgyél hogy amaz tizen ötöl ki int sommat ird meg egy mas ala imex tizen négyöl ki int sommatual, es addald özueüket, es valamni az leszen a mell' abból ki in, anni lik vagyon az ablakon. Oluasd meg azért ighen: Amaz felsö 225 vala, ez pedig 196 immár ird le ighen, es addald özue: 225

Im látod azért hog' 421 inue ki 196 belöle, azért anni lik vagyon ráta ha 421 pedig nem hiszed oluasd meg es vg' talalod.

Secunda forma operationis.

Az eg' oldalát mint előb oluasd meg, es találz ráta 15 likat, azon-képpen mas felöl-is vgyan anni vagyon, tudni illic, 15. Immár ezeket multiplicald meg, ighen: 15

$$\begin{array}{r}
 15 \\
 75 \\
 \hline
 15 \\
 225
 \end{array}$$

Immár az középsö likakat-is ighenössen sel oluasd meg: es ha meg oluafod találz 29 es ezt ird az két száz huszon öt ala, es subtrahald ki belöle ighen: 225

$$\begin{array}{r}
 29 \\
 \hline
 196
 \end{array}$$

Immár ismeg ig' tfeleködgyél hogy vgyan azon 225 addald özue azzal a ki az subtrahalaftul meg marada, tudni illic az 196 es szinte vgyan ki in belöle, mint az felsö operatióban, lasd meg ighen: 225

$$\begin{array}{r}
 196 \\
 \hline
 421
 \end{array}$$

Immár im látod hog' 421 lik

va-

vagyon raita, azért immár erről en többet nem állol,
hanem tcröc az regula Detrinec operatióira.

DE REGVLA DETRI.

LEG először meg kell tudnunc ez speciest miert hi-
ác Detrinec: ez annit teson mint ha azt monda-
nád hármadic számol negyediket vavoc: mert az regu-
la Detri három numerusbol áll, & quantum debes elice-
re, (vt fiat sensus lucidus & perfectus) Ennél könnyeb
species nintsen, mert ez mind az többiből áll, isac vöd
esedben az obseruatiokat.

REGVLA E DE REGVLA

DE TRI.

REGVLA PRIM.A.

Először három numerusbol áll az regula Detri.

REGVLA SECVND.A.

Másodszor, az első számnac az vtolso számmal eg' ne-
vezetunec kell lenni: Ha elől posito szám vagyon, vtolis
az legyen: Hogy ha elől forint szám vagyon, vtol-is az
legyen: Rönidedön monduán, valamineu elől vagyon
de vtol-is az legyen, mint im látod:

Vöitem két pénzén nyolcz tikmonyat, tizen-két pen-
zen vallyon hányat vehetéc? Itt látod hogy elől pénz
vagyon vtol-is az vagyon, azért ig' rendeld el őket:

2 8 12.

Regu-

regula Detri serint, es az pénz számot közből.

Ismet vgyan azon neuezetön valot keres közzüle,
mint az első, es ird vtol ilyen:

lib:	tl:	lib:
12	4	24

4

Ismet ird az első számot elől, tudni

96

illic, az 20 méll földet, es közből ird a-

12 (3

maz Quotiensben valo nyolczat, es vtol

96

ismet ird az leg vtolso negyuen méll földet, ilyen:

20 8 40

8

1

320

200

20

22

1

Látod azért hogy ha tizen két má-

fat vitercz husz méll földre negy so-

rintert: tabát huszon négy másat,

negyuen méll földre viterbecz 16 fl.

PROB.A.

Ennec e regula vulgarisnac az probaia sñte olyan
modon iár az inuersion, az az, az meg fordulás, mint
az regula Detri probaia. Czac hogy ezt vöd esedben,
hogy valami énu rend tartással operalod meg az regu-
la Detri serint, de ismet olyan modon fordicz meg: es
ké találod az középső számot, tudni illic, az menit kell
fizetnöd, mert en erről-is exemplomot adoc.

Két mafa borföt viszneq néq méll földre két forint-
ért: vallyon négy mafa borföt nyolcz méll földre miert
viszneq ird le ez képpen rendel:

lib:	mil:	fl:	lib:	mil:
2	4	2	4	8

Operald meg ezt-is igaz vgy mint oda fel meg mu-

tatam

ez 0.4, bda. vala

DE REGVLA

tatam, ird tsac három vendben úkett

lib:	fl:	lib:
2	2	4
mult:	med:	2
		8

Ismet másodszor-is vendeld el az mell
foldet, ez képpen: mil: fl: mil: Diuid prime 2 (4

4	4	
		4
		3 2
		4 (3
		3 2

Immár ha meg akarsz próbálni ezt az utolsó ven-
dőt, teljességgel fordícz meg ez képpen, mint imiol lá-
tod. Es ird az Quotiensben valo nyolczat közből:

mil: fl: mil:

8	8	4
		8
		3 2

Diuide per
prius 8 (4

3 2
Operald meg eskü in az felső ven-
dön valo számol az középső, tudni illic, az kettő.

Ordina sic: lib: fl: lib:

4	4	2
		4
		8
		4 (2
		8

Látodé hogy ki int az
két forint, tudni illic,
az öt redne az közép-
ső száma, azért igaz az
operatio. Effle számo-

kon mindenkoron ilyen modot tartz

RE.

DE TRI.

REGVLA TERTIA.

Immár el vendeld, azért az középsőt, tudni illic, az
nyolczat ird az tízen-kettő alá, es multiplicald meg,
ha peng az tízen-kettőt isöd az nyolcz alá-is semmit
nem árt, mind egyet isön, az mellékhöz könnyebben
iuthacz. REGVLA QVARTA.

Mindenkoron az első számmal auag' numerussal kell
el diuidálnod az meg multiplicald numerusból ki int
számot, mint meg látod: 2 8 12

		8
		1 5 (48
		2 2
		8 6
		1

Im látod hog' az negyedic nu-
merus ki elicialad belöle tudni
illic, az sommat, az menit ve-
bettel az tízen-két pénzén. Azert im látod hog' 48 tik-
monyat vehetz tízen-két pénzén, ha két pénzén nyolcz
tikmonyat vöttél. ALIVD.

Ismet vöttem tízen-két tikmonyat hat pénzén, vallion
negyuen két tikmonyat hán' pénzén vehető? vendeld el
igyen: 12 6 42

		6
2 1 2	(21	
1 2 2		
2 4 2		

Látod hog' hat pénzén vöttél
tízenkét tikmonyat: negyuen ket-
tő huszon eg' pénzén. Effle e-
xemplomoc történnec neha hogy
ha meg multiplicald-is azt az utolsó számot fel nem
eröd véle: tabát el nem diuidalhat az elsővel, mikorön
ha forint szám az középső szám, tabát két ezüst tég' elc-
iben

iben, ha penig pénz szám es fel nem erőd, tabát vagy
beczre vag' filljérré tegyed, es ofstan fel erőd, es el diui-
dalhat vele: ha penig el nem diuidalhad, meg-is hát
vgyan semmit nem tessön: mint im adoc példát tsac vöd
esedben. **E X E M P L V M.**

Het sing postor vesző fl: 2. három sing min esic?
Látod hog' fel nem erőd vele.
$$\begin{array}{r} 7 \quad 2 \quad 3 \\ \hline 2 \\ \hline 6 \end{array}$$

Látod hog' meg multiplicálad, azért immár az hét-
tel kellene diuidálnod, de nem lehet, azért ity két czi-
frát az hat eleiben es diuidald el ighen:
$$\begin{array}{r} 600 \\ 77 \quad (25 \frac{5}{2}) \end{array}$$

Látod hog' nyolczuan öt pénzen esic, $5 \frac{5}{2}$
meg öt pénz marada, ezt tód filljérré es el orzbad.
A L I V D. Vörtem husz tik monyat 8 pénzen, vallon
kettő min esic benne? Lasd meg ighen:
$$\begin{array}{r} 20 \quad 8 \quad 2 \\ \hline 2 \\ \hline 16 \end{array}$$

Látod hog' ha meg multiplicálad az $\frac{2}{16}$
kétször az nyolczat 16 leszen. Az elsővel kellene el di-
uidálnod de nem lehet, hanem filljérré kell tennöd.
Elsősz azért tód filljérré az 8 penzt, tudod hogy min-
den pénzben két két fillyer vagyon, azért ird alá az 8
pénzhez es multiplicáld el vele: es 16 leszen: az penig
fillyert tessön: ismet ird alá az amaz 2 tik mony számot,
es multiplicáld meg vele, azért igr rendöld:

Látod

20 8 2 Látod azért hogy elsősz az 8 penzt
filljérré ténéd, es 16 fillyer lön, az v-
tán az tik mony számmal meg multi-
plicálad es 32 lön, azért immár diui-
dald
$$\begin{array}{r} 20 \quad 8 \quad 2 \\ \hline 2 \\ \hline 32 \end{array}$$

Im látod hog' el ofstám az huszsal, $\frac{2}{16}$
es immár innét iol tudod hog' eg' fillyé $\frac{2}{1}$
rön esic két tikmon, im meg tízen-két $\frac{2}{32}$
tik mony marada közre, ezt-is el orz- $20 \quad (12 \frac{2}{5})$
bad ha fele fele szegdelöd. $\frac{2}{2}$

A L I V D. Vesző huszon öt pénzen egy sing Ba-
raszlai postor: vallyon egy forinton menit vehetőc? Lasd
meg ighen. $25 \quad 1 \quad 100$. Látod hog' itt az exemplom-
ban az vmitással nem multiplicálad: mert ha sünte meg
multiplicálnad-is vgyan tsac azon szám inné ki belöle.

REGVLA.

Vnitas nec diuidit nec multiplicat, azért mindia-
rast tsac az elsővel kell el diuidálnod az 100 penzt
ighen: $25 \quad 1 \quad 100$

$$\begin{array}{r} 25 \quad (4 \\ 100 \end{array}$$
 Látod hogy ha 25 pénzen
eg' singöt vehet: 100 pénzen négy singöt vehet benne.
A L I V D. Harmincz két almat vesző két pénzen
vallyon nyolcz min esic benne? Látod hogy az két penzt
filljérré kell tennöd es vgy sebecz hozzá.

M 2

BAL-

3 2 2 8

2 4

4 3 3

3 2

BAALROL VALO

PELD A.

EGY Bál Baraszlait vesőc mas selsősz forinton:
vallyon min esic egy veg benne? Ordinald meg i-
gyen: 1 150 1 Látod hogy nem iol vagyon, mert az
első szám es az utolsó nem egy neuezetön vagyon, mert
az első Bál, az utolsó pedig veg: Hanem az egy Bált
ifinald vegghe: vagyon azért az egy Bálban 25 veg:
rendeld el es diuidald meg ig' a mint látod 25 150 1

Im látod hogy hat forinton vehet az eg' 25 (6)
150
veget.

ALIV D. Egy veg Baraszlait vesőc hat forinton
es huszon öt pénzen, vallyon egy sing min esic benne?
Itt is az egy veget töl singhe, es egy vegben vagyon
huszon öt sing: rendeld el mint im látod: 85 625 1

255

505 (25)

ALIV D. Tizen-két forinton vesőc 12
két veg postot, vallyon négy forinton me- 2
nit vehet? lásd meg ilyen: 12 2 64.

2**ALIV D.**

123

Eg' sing postot vesőc 62 pénzen

122

1

(10 8)

vallyon

vallyon ötven veget min vehet? az veget is töl singhe:
mindenik veg tart huszon négy négy singöt, multiplicald
meg ilyen, es rendeld elob mint im látod: 1 62 50

24

200

100

1200

62

2400

7200

74400

Im má meg multiplicald: es meg
kellene diuidálnod, de hogy az vntas
sem multiplicald sem diuidal, vgyan
tsac annit vehetöd meg az menit az
multiplicatiobol ki iúue, tudni illic,
744 forinton vehetöd meg az ötven
veg Karasziat: ha estuelig vetődös nincz
kulomben.

ALIV D.

Vöttem 250 forinton eg' bál Karasziat: vallyon min e-
sic eg' veg benne? 50 250 1

50

Ez az exemplum 250 (5)

igaz egyeb képpen tsac hogy egy bálban nintsen öt veg
karaszi, hanem huszon ötnek kell lenni. Ezt te meg ta-
nuld hán' veg vagyon benne, mert téged az Arithme-
tica erre nem tanit, hanem az Beczi vinac gyakorlatof-
sága ana' gyakorlása tanit meg hány veg s'hany sing
vagyon egy balban: hán' font, s'hán' lot vagyon egy
masában: ha igazon süketeg leszen meg tanulhad nem nagy
munkával, de ennékem erre volt gondom hog' meg mu-
tassam.

ALIV D.

Vesőc két forinton es ötven pénzen egy sing Bársont:

21 3

vallyon

vallyon ezer forinton menit vehető? den: flor:
250 1 1000

Látod hog' elől az Numerusban forint vagyon pénz-is
vagyon: de az vólso helyen tsac forint sam vagyon,
azért tégy két czífiát az forint eleiben, es vgy hozzá
szábecz: (igy-is el diuidalhatna de nem igaz.)

250 1 100000

250 (400 Im látod azért hogy négy
1000 száz singöt vehet ezer forint-
on, hog' ha két fl: es ötven pénzön eg' singöt vehet.

ALIV D. Vessőc két hüvel kést beczit 16 pénzön:
vallyon ezer hüvellyel min vehető? Lásd ilyen

2 15 1000

16
6000

1000

16000

2222

16

Im látod hogy nyolczuan fo-
rinton vehető meg az ezer
16000 (3000 hüvel kést, mert amaz két czí-
fia pénz samot tenne: de hogy
semmi igaz numerus min-

ezen vaita, vgyan semmit tessön.

ALIV D. Vessőc eg' sing gyolcsot huß pénzén: val-
lyon kilencz ezert min vehető? 1 20 9000

Im látod hog' ezer es nyolcz száz fl: 20
vehetod meg: tollehet hog' az elsővel 0000
el kell vala diuidalnod, de nem szokszeg 18000
mert az vmitas sem multiplicat sem 180000
diuidal. mint immár egy nehánsoy meg mondottam.

ALV

ALIV D. Vöttem száz sot tíz forinton es hatvan
két pénzén: vallyon ezer három száz hatvan két sot min
vehető? ind le így: 100 fl: den: 100

100 1062 1362
44 1062
(14464 100 2724
8172

Bizonyára bevelmes barátom
meg bidgyed hogy ha eszedben
vessed ez vgyan sőp exemplom.

1362
14464 44

Vgyan ezen exēplom masképpen.

10 fl: den: 100
200 2124 1362
2124
5448

2724

1362

2724

288288

2222200

2882822

ALIV D. Vessőc száz singöt tízen öt forinton:
vallyon min esic eg' benne? 100 1500 1

ALIV D.

Vessőc tízen öt pénzén eg' sü- 15 (1500
negöt: vallyon száz forinton menit ve- 15 10000
hető? a száz forintot tód pénzé, tégy 1555
két czífiát eleiben ilyen: 10000
Látod 10 21
606 15 299

Látod hogy hat száz es hatvan hat suueget vehetz.
ALIV D. Vessőc eg' font arany sonalat 16 forint-
 ton: rallyon egy negyed részt $\frac{1}{4}$ min esic benne? Először
 lásd meg hán' fertály vagyon 1 fontban. vagyon 48
 fertall: azért immár rendeld el így:

$$\begin{array}{r} 166 \\ 1600 \end{array}$$

Látod hogy eg' fertált vehetz har-
 mincz három pénzén, meg 16 pénz 1444
 marada kit el kellene osztanod. Ha
 fillýerre tesszöd vg' sem osztatod el,
 hanem töd bęczę, es el osztatod: 16

3

Látod hog' harmincz három 48 (1 bęczę).
 pénzén es egy bęczęn vehetz 48
 egy fertall' arany sonalat meg szinten.

ALIV D. Vessőc két huuel kést 16 pénzén: rallyon
 2 exet kést min vehetec meg? 2. 16. 9000

$$\begin{array}{r} 16 \\ 54000 \\ 9000 \end{array}$$

ALIV D. Vessőc 32 alinát 144000
 eg' pénzén: rallyon három exet 22222 (72000)
 min vehetőc? 144

$$\begin{array}{r} 12 \\ 321 \\ 300 \\ 322 \\ 2886 \\ 3 \\ 12 \end{array} \quad \begin{array}{l} (93\frac{2}{3}) \\ 2 \end{array}$$

ALIV D.

ALIV D. Vessőc száz tik-monyat száz bęczęn: val-
 lyon három exet tikmonyat min vőhetőc?

$$\begin{array}{r} 100 \\ 100 \\ 3000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ 0000 \\ 0000 \\ 3000 \\ 300000 \\ 100 \\ 300 \end{array}$$

ALIV D.

Arzt akarnám meg tudni há-
 rom exet bęczębe hán' pénz va-
 gyon, auagy peng hán' forint
 vagyon. Iol tudod hogy egy pénzben három bęczę va-
 gyon: azért illyen módon diuidald el: 3000

$$\begin{array}{r} 33 \\ 33 \\ 1000 \end{array}$$

Vagyon benne exet pénz: vel 10 fl: 3

ALIV D. Vessőc eg' sing postot huszon öt pénzén:
 rallyon három exet nég' száz es otuen singöt min vőhe-
 tőc? vide: 1 25 3450

$$\begin{array}{r} 25 \\ 17250 \\ 6000 \\ 86250 \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Somma serint exen re-} \\ \text{betöd meg tudni illic, 862} \\ \text{forintó es 5. pénzén, mert} \\ \text{az unitas sem multiplicat} \end{array}$$

ALIV D. sem diuidal.

Vessőc négy veg postot negyuen forinton: rallyon
 4 40 4000 négy exet min vőhetőc? Lásd meg is

$$\begin{array}{r} 40 \\ 40 \\ 0000 \\ 16000 \\ 160000 \\ 4444 \\ 16 \end{array} \quad \begin{array}{l} (4000) \end{array}$$

N Aliud

ALIV D. Vessőc két sing postot ötven pénzén: vallyon kilencz száz es hatvan forinton menit vehetőc?

Az utolsó forint számokat tód pénzre igyen:

50 2 96800

4

192000

50000

15555

400

ALIV D. Egy vgg gallos gyoltsot vessőc három forinton es kilenczven pénzén: vallyon min vehetőc három vgg? 1 390 30

30

000

1170

11700

Somma serint ennit vehetőc tudni illic három ezert nyolcz százat es negyven singöt.

Ennin veheted meg, tudni illic, száz tizen két forinton, sem többen sem kevesebben.

ALIV D. Adot az en vram három vgg postot: meg hatta hog' buszon öt öt pénzén adgyam singit: vallyon mi ve megyen ki az három vgg postot: Latd meg azért az három vggben hány sing vagyon: minden vggben vagyon buszon öt sing: háromszor as tessőn 75. Ird le igyen:

1 25 25

25

375

150

1875

Somma serint azért ennive megvön ki az három vgg postot: tudni illic, tizen-nyolcz forintva

es betuen öt pénzre: mert az vritas sem multiplicat sem dinidat, mert immár sokszor mondottam.

PROBAIA AZ REGV.

LA DETRINEC.

Az szám vető vram tsac eg' specieft sem hadnac proba nélkül, tabát nekunc-is szükség meg tanulnunc.

Azért illyen modot legyen az probalasban: Leg először fordicz meg mind az egész számot, az az, valamenin rendőz való számot adnac előben, mint im látod ide ala minémű mód legyen az forditasban, hogy az utolsó számot az elsőnek helyére hozzad, es az első az utolsó helyére vigyed, es az mire az szám eső volt, az az, a mi az operatióban az Quotientsben eső volt az hozd közbe, igyen: 30 10 40

10

00

Immár fordicz meg ig' az exemplomot mint im látod, 40

itt az utolsó helyen vagyon 400

40, ezt ird elő: es a Quo-

tiensben ki vagyon ird v-

tánna: es a mi elő vagyon, tudni illic, az 30 azt ird leg

utol, mint im en meg mutatom 40 13 30. Ezzel tellic-

seggel vgy tfeleködgyl mint az töb exemplomokkal, es

ha az közép szám, tudni illic, az 10 pénz (a min a tik-

monyat vöted volt) ki in, igaz leszen az operatio.

(13 10 30)

330

39

N 2

De

De meg gondold ezt-is hogy meg maradt vala az diuidalástul 10, ha meg multiplicáld az középső számot, ezt a maradék számot ad hozzá igen: 40 13 30 maradt vala 10. azt ad hozzá es oftan vgy diuidáld el:

40 13 30

13

90

30

390

10

400

440 (10

4

Látod hog' igaz az operatioia mert kiút az középső szám, tudni illic, az tíz pénz, az kin az tikmonyat vötted vala.

ALIVD. 2 50 40 40 1000 2

40

00

200

2000

2222 (1000

2 medius numerus totus prodijt.

Inuerte:

2000

440

20

(50

ALIVD. Vöttem negyven forinton nyolczuan hünel kész: vallyon három száz forinton menit vehetőc? Lasd meg ig': 40 50 300 300 600 4

80

4

000

2400

24000

2444

Conuerte. 2400

300 (80

243

(6000

Látod

Látod hog' az középső szám ki iúuc: vegye ha valamé meg maradua benne étul az nyolczuantul az diuidalaskor, nem volna io az operatio: de vgyan nem kell semminec meg maradni, hanem igazan kell az számot az számol ki vönni mint im látod-is az felső exemplomban.

AZ REGVLA DETRI- NEC FRACTIONIA ROL.

AZ Fractio semmi nem egyéb hanem ha valamell' egész számnac része való segeése, mint ha valaké egy singöt négy része sege, es enec az negyed részne c tsac hármal kiúanna tuled. Azért esedbe vegyed hog' miért négy része oftiác vgyan tsac egy singöt tesón. Azon-képpen ha egész forintot négy felé segeuel, es annac az forintnac harmadic részei kiúannac tuled, erre tegöd meg tanit az Fractio, azért enec sem különböz semmit az ordinatioia az felsőne c ordinatioiatul anagy rendölésétul: es ez-is vgyan tsac három numerusbol áll: mint az regula Detrit ezt-is vgyan kell eggyiket a másikkal el diuidálnod mint az regula Detriben, tsac hog' egy keues require vallyon benne, im arra-is meg tanitlac.

EXEMPLVM.

Mas fel sing postot veszőc ötven pénzen, vallyon negyed fel singöt hogy vehetőc? Látod sevelmes barátom hog' az eg' egész singöt két felé kell segeüdes az két felé

N 3

segeöt

Segői fmg postonac eggie felét vesöd egy egész singel egyetemben, es ha két felé seged, ird le ez képpen $\frac{1}{2}$

Immaran látod hogy amax egy egész singelot valo fel singöt iegyör, mert az két fel singnec eggie felét amoda fel burzolad: Rendöld el $\frac{1}{2}$ t immar ighen üket, mint im látod: $\frac{1}{2}$ 50 $\frac{3}{2}$ Látod szerelmes barátom mint álnac ezec számoc: azért multiplicald meg az vtolso számot ighen: miért hogy látod hogy az linia alatt kettő vagyon, azért vony eg' kis liniaczkát az kettő alatt, es multiplicald meg az kettőnel az egészset, es amax linia felöt valo fel singöt, az az, az vmitást ad hozza ezt monduan: Kétső 3 teső 6, es amax vmitást aduán hozza 7 teső: azért ird az linia ala ighen:

$$\frac{1}{2} \quad 50 \quad \frac{3}{2}$$

Látod hogy het vagyon utol, azt az hetet vid az ötuen ala, es multiplicald meg vele vgyan az regula Detri szerint, es az elsőnel oftau diuidald el, de látod hog' azzal sem diuidalbac' addig, hanem e-lősső ighen vgyan kell vele tselekődnöd mint az vtolso helyen valo numerussal. Lásd meg azért itt alatt az operatióban, es vgy tselekődyél vele, mint im meg látod a mint en tseleköttem. Sic fac.

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad 50 \quad \frac{3}{2} \\ 3 \quad 350 \quad 7 \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Diuidald el ezt immár} \\ \text{az hárommal, ighen:} \end{array} \quad \begin{array}{r} 22 \\ 350 \\ 333 \quad (116 \frac{2}{3}) \\ 338 \end{array}$$

ALIV D.

Vesöd ötöd fel fmg postot egy fl: vallyon nyolczad felet.

selet min vehetöd? Ezzel-is vgyan tselekődyél mint

$$\begin{array}{r} \text{az fessőnel.} \quad 4 \frac{1}{2} \quad 100 \quad 7 \frac{1}{2} \\ \quad \quad \quad 5 \quad \quad 15 \quad 15 \\ \quad \quad \quad \hline \quad \quad \quad 500 \\ \quad \quad \quad 1 \quad 7 \\ \quad \quad \quad \hline \quad \quad \quad 666 \quad (166 \frac{6}{9}) \\ \quad \quad \quad 1500 \\ \quad \quad \quad \hline \quad \quad \quad 999 \\ \quad \quad \quad 1944 \\ \quad \quad \quad \hline \quad \quad \quad 55 \end{array}$$

OBSERVATIO.

Két fele az Fractio: az egyiket hívác Fractio nac fractioiánac, az másikat Simplexnec, mint oda fel-is az elc: ben meg mondam.

Ezec az Simplex fractio: $\frac{1}{2} + \frac{1}{8}$ Ezec penig az Fractio nac fractioi, mint im meg mutalom: $\frac{1}{2} + \frac{7}{8} + \frac{10}{16} + \frac{5}{16}$ mert az eg' singöt egészset el osztuac enni résre: $\frac{1}{2} + \frac{7}{8} + \frac{10}{16} + \frac{5}{16}$ Compositummal anagy fractio nac fractioiánál ighen annira osztuad, mint sine szeröd, ha ighen szírad resset vesöd eg' singnec-is, el vehetöd, mint im látod hogy eg' egész singöt töröc száz felé, es ennec felé: kenünom, ighen $\frac{100}{100}$: Ighen annit teső mint ha mondanád $\frac{1}{2}$ az az, fel singöt.

vel:

Egy egész singöt töröc negyuen felé, es annac az felét kenünom. Azért ighen ird üket, es ird alol a meni felé segöd, es az menit meg vesss benne azt ird selljut ez-képpen: $\frac{200}{400} + \frac{100}{200} + \frac{50}{100} + \frac{25}{50} + \frac{1}{2}$

vel

Vel tantum facit ac si dicas, az egy sing nec felér kená-
nom, mikor egy singöt négy száz része törz, es annac az
négy száz részec két száz részet kenánod.

ALIV D. Vessőc $3\frac{1}{2}$ sing gyoltsa 48 pénzzen: val-
lyon min esic az mas fel singe:

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad 48 \quad \frac{1}{2} \\ \frac{2}{7} \quad \frac{3}{144} \quad \frac{1}{2} \\ 7 \quad 7 \quad (20 \quad \frac{4}{7} \end{array}$$

Ha penig fertált akarz vetni, 14
lasd meg egy singben hány fertált vagyon: No négy
vagyon. Immir egy egész singöt es három fertált vessőc
nyolczuá pénzze: vallion két egész singöt es két fertált min
vehetőc? vide:

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad 80 \quad \frac{2}{2} \\ \frac{4}{7} \quad \frac{10}{10} \quad \frac{4}{10} \\ 00 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 80 \\ \frac{1}{2} \quad \frac{2}{2} \\ 800 \quad (114 \quad \frac{2}{7} \\ 777 \end{array}$$

ALIV D. 7:78 Tesson somma serint eg'
2 forintot es tizen nég pénz
Vessőc $5\frac{1}{2}$ öt sing es egy fer-tál
postot kilenczuen pénzzen: vallion
 $6\frac{1}{2}$ hat singöt es két fertált min
(iii $\frac{2}{2}$ rehetőc? Lasd meg igeu:
Neha ell' exemplomoc vadnac mely-
ben

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad 90 \quad \frac{6}{2} \\ 21 \quad \frac{26}{540} \quad \frac{26}{26} \\ 180 \\ \frac{2}{2} \quad \frac{1}{2} \quad 9 \\ 2340 \\ 2811 \\ 2111 \\ 22 \\ 22 \end{array}$$

ben mindenic szám fractionual vagyon, mint im látod:

EXEMPLVM.

Vöttem $1\frac{1}{2}$ sing postot: fi: $\frac{1}{2}$ vallyon harmad selet
min vehetőc? Ebben ill' modot tartz meg, hogy minde-
niket meg multiplicalljad előssz eg' mással mint im lá-
tod, mint en tseleködem.

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{2}{2} \\ \frac{1}{2} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{2}{2} \\ 3 \quad 3 \quad 5 \end{array}$$

Mikoron ilyen exemplomoc történec hog' mindenüt
fel fel vagyon mint itt, tabát az ötöt multiplicald meg
kettőnel es iol tíz leszen. Ismet az középső hárommal
multiplicald meg az tízet es harmincz leszen, es az el-
sőt-is multiplicald meg négygel, es tízen kettő leszen, es
diuidald el az elsőnel az violsot.

De ez az vöndtartas isac éffélében io a mell' exem-
plom mind az három vöndben felből áll, mint itt, de isac
eggie állana külömben-is nem ig' kellene operálnod, ha-
nem mas-képpen, kit meg mutatoc mas exemplomban:

$$\begin{array}{r} \frac{1}{2} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{2}{2} \\ \frac{2}{2} \quad \frac{2}{2} \quad \frac{2}{2} \\ 3 \quad 3 \quad 5 \\ 4 \quad 2 \\ 12 \quad 10 \\ \frac{3}{6} \\ 30 \\ 12 \quad (2 \quad \frac{6}{12} \\ 24 \end{array}$$

Látod hog' meg hat forint marada meg, tég' két ezüst
frat válna, es ord el ilyen: vgyan az tizen kettonel:

600

122 (50 Summa forint azért ezen vehetöd meg,
60 tudni illic, harmad forinton.

1

ALIV D.

Vessöc $2\frac{1}{2}$ sing postot 2 fl: es eg' negyed részön $\frac{1}{4}$ szat:
25 pénzen: vallyon $4\frac{1}{2}$ forinton mit vehetöc Ennecc
külömb operatioia vgyon. Sic: $2\frac{1}{2}$ $2\frac{1}{4}$ $4\frac{1}{2}$

Látod hogy ez az exemplum $\frac{2\frac{1}{2}}{5}$ $\frac{2\frac{1}{4}}{9}$ $\frac{4\frac{1}{2}}{9}$
külömböz ama felsötul, mert középpen négy vgyon a
linia alatt, azért az négyvel multiplicald meg az ötöt,
es az négy alatt valo kilenczet-is: Az vtolso kilenczet-
is dinidald el az elsőnel, tudni illic, az huszsal, es vg'
mebecz vgyre. $2\frac{1}{2}$ $2\frac{1}{4}$ $4\frac{1}{2}$

$$\frac{5}{9} \quad \frac{9}{9}$$

$$\frac{4}{20} \quad \frac{9}{81}$$

$$20 \quad 81$$

$$20 \quad 81$$

$$80 \quad (4\frac{3}{20})$$

Meg egy forint marada meg: mert az vtolso sám fo-
rint valo. Dinide igitur hoc modo: tég' két ezüst ele-
iben ha el akarod ostan 100

20 (5

Látod hog' 4 forinton 100
vehetöd meg es öt pénzen: azért mindenkor ig' tfeleked-

gyél

gyél effele exemplommal, mint im látod:

ALIV D. $4\frac{1}{2}$ $3\frac{1}{4}$ $8\frac{1}{2}$
 $\frac{9}{13}$ $\frac{17}{17}$
 $\frac{4}{13}$ $\frac{15}{15}$
 $\frac{36}{51}$

Látod hogy meg öt fo- $\frac{17}{221}$ 8
rint marada, tód pénzé es 221 (6 5
ord el azt-is: de elsőv 36 15
két ezüst: tég' eleiben: 216
ilyen: $\frac{143}{5002}$

365

368 (13 $\frac{32}{36}$

13

0.

Marada meg-is harmincz két pénz, tód filljérvé es
el oztthatod, multiplicald meg kettonel es ord el ostan:

32

2

28

64

36 (1 $\frac{28}{36}$

Meg-is látod hog' huszon nyolcz filljér
marada, azért meg el oztthatod ha ka-
tsinkáua tesöd, de en nem oztom. Lá-
tód azért hogy hat forinton es tizen három pénzen es
eg' filljéron vehetöd meg, es huszon nyolcz filljér marad
közre.

ALIV D.

Vessöc négy sing es két fentall' postot $2\frac{1}{2}$ fl: vallyon
 $8\frac{1}{2}$ singöt min vehetöc? $4\frac{2}{18}$ $2\frac{1}{5}$ $8\frac{1}{17}$

$$\frac{18}{5} \quad \frac{17}{17}$$

0 2

Ezt

Ezt eſedben vegyed, hogy mikor on illyen exemplom törtinnic: Látod hogy az vtolso nem egyez az elsőnel: azért az vtolso ketőnel multiplicald meg, es az első-
is, es oftan egyez. Igaz ugyan tfelekdőgyél immáran
ezzel-is mint az felsőnel, hoc modo:

$\frac{4\frac{2}{3}}{18}$	$\frac{2\frac{1}{2}}{5}$	$\frac{8\frac{1}{2}}{17}$	
	$\frac{2}{36}$	$\frac{2}{17}$	
		34	
		5	
		170	

$\frac{4\frac{2}{3}}{18}$	$\frac{2\frac{1}{2}}{5}$	$\frac{8\frac{1}{2}}{17}$
		2
		34
		5
		170

Látod szerelmes barátom
hogy négy iue ki belőle, de
meg huszon hat forint ma-
rada meg: azért tfináld pénze, es ezzel-is így tfelekdő-
gyel: de ket czífrat tégycleiben:

	88
	2600
	366
	2522
	3
	7

Látod hogy meg nyolcz pénz
marada, ezzel-is el kellene osztá-
nod, de en nebezen hiszom hogy
lehesse, hanem ha tfac minn-
alnad: azért ha minualod inkább eſedben vehetőd mert
ha így

ha így mondod, nyolcz havmencz hatot réss, nem anni-
ra értöd, mint ha azt mondanád két kilenczed réss, az
az, egy pénzt ha kilencz réssre segeéd, es annak ketrei
a mit tefson, az az, két kilenczed réss. hoc modo:

$\frac{8}{36}$	$\frac{4}{18}$	$\frac{2}{9}$

De eſſele minualasnac tulajdon characteri vadmaz
nagy numerusi az sám vetőknél: Az feles sámot, az
az, az ke par, mindenkor ketőnel minualbad meg a-
nagy kissebűheted, mint itt sen az exemplomban látad,
hogy mindeniknec selet vörtem: Azért az feles sámot
mindenkor ketőnel kell el diuidalnod. Ha pedig impar
az az, seletlen sám volna, arról-is sámoc vadmaz, ke-
kel el kell diuidalni, tudni illic, 3.5.7.9.11.

Lasd meg azért e sámoc körzül mellickel minual-
batod meg mind a felsőt e mind az alsót: $\frac{42}{147}$ $\frac{19}{49}$

Ismet lasd meg minel minualbatod meg ezec kör-
zül 3.5.7.9.11. de az minualkifut egynec sem kel ma-
radni, mint itt sen látod hogy bárommal el diuidalom
az 42 egy sem marada körze: az alsótul-is semmi nem
marada.

Lasd meg azért ismet, es ollyal ozd el, kitül egy se
maradgyon körze, mint im látod az bettel diuidalom
el ilyen mint im látod. $\frac{42}{147}$ $\frac{19}{49}$ $\frac{2}{7}$ Látod hogy
mind egyez az also az felsőnel.

P R O B A. Ennek az Fractionac proba-is egy
O 3 tsöpöt

tsöpöt sem külömböz az Simplex Fractionac probaiátul.

REGVLA WLGARIS.

EZEON ex speciefen kit regula vulgarisnac ne-
vezünk sok fele számokat vehetni meg, tsac hogy
az rendölésig vöd esedben: azért ebben öt helyen
valo számnac kell lenni kit illyen néuel es illyen modon
nevezünk. **EXEMPLVM.**

Negy mása veset húsz mell földre vísnece húsz forint-
ért: vallyon nyolcz májat neg' uen mell földre miért vís-
nec? ex fele számot ezen ex regulan vehetv meg.

De esedben vegyed az rend tartást, hogy tsac há-
rom numerusra kell redigálni (az az.) vinni.

Az rend tartása olyan sünte, mint az regula De-
tribnece, es vgy kell operálni először, mert ebben ex ope-
ratioban, vagy speciefben két ordinatioban vegyertic el
az operatio, az az, kétször kell vgy ordinalni mint az re-
gula Detrit, es vgy mehetv regéve az operationac, kit
maid vgyan példában io modon meg mutatoc, tsac vöd
esedben.

De ezt is esedben rögyed, hogy valami elől vagion
az rendon, azt töd elől: annac vanna az pénz számot,
es vtol ismet olyan számot teg' mint az első helyen valo
szám, ex képpen: **EXEMPLVM.**

lib: mil: fl: lib: mil:

12 20 4 24 40

Immár ird elől az első az
regula

az 04. az 44 utau
vagy köte

REGVLA SOCIETATIS.

MAGYAR orsághan ennec è regulanac igön
nagy haszna nintsen, mert a Magyaroc igön ke-
meny nyakunac is egy aránt az fizetést. De
meg is ha az töb speciefekről szoltunc, szoltunc erről is
valami keveset.

Ebben ex speciefben illyem modot tavcz meg.

EXEMPLVM.

Voltunc bármán tarsul egyben, az eggikunc adot 50
forintot: Az másikunc adot 60 forintot: Az harmadi-
kunc adot 70 forintot. Immár nyertunc ex forintokon
száz forintot: vallyon kinec kinec az ü pénzere mi iutt
benne? Először addald öze az ki mit adot: 50

Immár látod hogy száz nyolczuan forintot 60
teszön mind az somma, az menit mindnyáian 70
attatoc volt: azért ezt ird elől mint az regula 180
Detriben, es ezt mondgyad 180 nyertunc száz forintot,
vallyon az ötven forintian mit nyertunc? Ordinald ezt-
igaz vgian mint az regula 180 100 50
Detrit, es operald meg ex kép- 50
pen mint látod: 000
500
144
5000
1800 (27 140
3680 180
16
12

Immár az másodic semélnec
pénzéris ird azt vtolsó helyé-
re, es azzal is vgy iseleked-

P

SYA

gyél mint ezzel ez elsővel tfeleködél.

Iol tudod azért hogy az másodíé semely hatvan so-
rintot adot, azért immár ezt írd alol, ez képpen:

180 100 60

60

600

600

66

6000 (33 1/3)

1800

5480

14

5

Látod mení marada
közre ez is addald öz-
ne igyen: 140

60

160

360

Ha meg akarod próbálni ezeket is dinidald el igyen.

360

180 (2 fl.)

360

Immár addald özre azokat az mi egyik-
nec egyiknek intot benne: es ha az száz
forint, tudni illic, az nyereség ki in belöle igaz leszen az
operatio, de amaz két forint meg köz, azt is ad hozzá,
es gy próbald meg, mint im itt látod.

Látod

27 Látod hogy kiút az nyereség, tudni illic, az

33 közép sim az 100 forint, azért igaz az ope-

38 ratio. De similibus idem est iudicium: Ha

100 száz exemplomot adnac elölben is ez seket,
mind így tfelekégyél vele.

REGVLA.

Regula societatis primum addit, secundo multipli-
cat, tertio dinidit.

REGVLA SOCIETATIS
TEMPORVM.

E G ember adot volt másnac tízen két forintot há-
rom holnapig, mas ember is adot volt neki tízen-
öt forintot öt holnapig: nyert volt penig huszon öt
forintot ráta, vallyon az huszon öt forintbol kinec kinec
az u pénze sevirint es ideie sevirint meni int vsura a ny-
ereségből? Kérd el az operatiot igyen:

fl. 101:

12 3

15 5

Az bármat multiplicald meg az
kettővel ezt monduán, Kétször három 6, am azzal az
eggyel 7, azt ostan az hettet írd le eggyüné .7. az má-
sikkal is ig bármal: 15. 5. Az ötöt multiplicald meg
az ottel, ezt monduán, ötször 5 teszen 25 amaz eggyel 26
azt is írd az het ala, igyen: 7

Ezt azért az két számot

26

P 2

addald

addald ösue az additio serint ig'en, 7

Ird le exec vtan az husson öt
forintot 2500 es elösör multiplicald meg az heittel ig'en

Efst ofstan az multiplicales
vtan ki iüt samot diuidald el
az harmincz harommal igien:

101 Im latod hog' az elsömel az ki 12 for: adot
17500 volt, masnac harom holnapig annac
3333 (530 ¹⁰/₃₃) az 25 forintbol iüt az ö penze es i-
deie serint: öt fl. es 30 penz: marada
659 penig meg 10 penz, est azert sel se-
33 le ird le külen, es meg obserualliad az
9 maradot 10. az hussonbattal-is multiplicald meg az 25
fl. ig'en: 2500

26
15000 Est azert immar az numerust az
65000 mell' ki iüt az multiplicans vtan

diuidald el az harmincz harommal. 32323

Im latod hog' az masiknac az ki 65000
sizen öt fl: adot volt, az ö ideie es 3333 3 (1969 ²⁷/₃₃)
penzere iütöt 19 fl. es 69 d. es 33787
marada az diuisor tul közzé 333
penz. 2999

PROBA. 12

Ezt az residuumotis azert: tudni illic, az 25 penz,

ird az masic residuum ala, tudni illic az 10 ala, es exe-
ket az ket residuumokat addald ösue az additio serint,
igien mint latod. 23

Diuidald el immar az 33 penz 10
az harmincz harommal igien. 33 33

Itt latod hog' az ket resi- 33 (1
duumot tudni illic az 10 es 33
az 23 ösue addalad es el ofstad, ezt azert az quotiens-
ben valo kotat tudni illic az eg'et tarch meg, es addald
ofstan az iütöt sam közzé, tudni illic az öt fl. es 30 penz
közzé es az 19 fl es 69 de: közzé addald azert 530
az het iütöt samot igien. 1969

Im latod hog' ösue addalad az ket iütöt 2499
samot, es lön 24 fl. es 99 penz, De latod hogy meg az
summa, tudni illic az 25 fl. ki nem iöue, hanem az mint
oda felis meg mondam, amax eggiet az ki az residuumoc
nac ofstasabol ki iöue, addald eber az numerus hoz es ha
ki in az summa vzt: az 25 fl. vag' az 2500 penz, tehat i-
gaz lessen az operatio, addald ösue azert igien. 2499

Latod hog' ki iöue az summa, azert igaz az 2500
operatio, az többinelis így tegy.

ALIV D.

Eg' ember adot 10 forintot harom holnapig, masic
ember adot 20 fl. öt holnapig, harmadic adot 25 fl. keet
holnapig: niert volt penig az penzen 35 fl. töd penz i-
gyen, 3500. multiplicald meg az elsoi igien, 10. 3. ez

monduan: havom sor czifra vgyan czifra, ezt ird le .o. Is met mongiad, egizet havom, vgyan havom, ird le azt is igien, 30, multiplicald meg tudni illic, az 20 sor, az öt holnappal ezt monduan. oisör czifra vgyan czifra, este ird le igy .o. az vtan mongyad ketser öt tiz, azis ird le az egy czifra eleiben igy 100. Az harmadikal is multiplicald meg igy en, 25. 2. est monduan: ketser öt 10 teszen ezt ird le igy .o. es tarch meg az egyet, ismet mongyad ketser kettő 4 es amaz mitassal 5 irdle immar minde- nestul igy 50, kezdel azért az operatiot simc vgy mint oda fel meg latad.

DE REGVLA FALSI.

RE Onideden es kőnien erro! az regularol, vala- mit az együgyu ember cleiben anni, azért sor- galmatossön vigiax rea, hog' mindenba minden samoc effele regulaban, ket hamis samnac meg veteseröl az propositio seruit. sor galmatoc vigiax assal su kseg ez regularal chelekedni, es ha illien sam, valamen niuel tobbet (hog' nem mint az ke. des ki uannaia) hoz naia, tehat az hamis sam vtan mingyart illie liniat irdy altal vomat mint im latod ————— | ————— ieg- ierz tobbet az az Plus: mingyart ted vtanna az ö hazug samatis tudni illic az menniuel töb, ha peniglen keu- ssib, vond az hamis sam vtan ezt a liniat a mint latod ————— | ————— iegierz keu- ssibbet, az az Di- nus, ez vtanis ird le az ö hazug samatis tudni illic, az menniuel keu- ssib, es mindenba veddel az kissibic sa-

mat a nagiobiktul, aki meg marad az nagiobtul ird az hamis samoc vegere iob kez selöl, es a leszon az te di- uisforod, multiplicaly egy hamis samot keresstul az ma- sic hamis samal, es ved ki az kissib ki iöt samot az na- gyobiktul, az meg ————— | ————— samot diuidald el az te diui- soroddal, a mi abbol ki iö az igazit meg kerdeseder.

Ha penig egy hamis sam tobbel, es a masic keu- ssibbet, hazudna, tehat mindenba öket ösue kell addalnod es a mi abbol ki iö, irdy (a mint meg hallad) a ket ha- zug sam vtan iob kezdel fele a te diuisforod eleiben. Multiplicali ismeg egy hamis samot keresstul, az masic hamis samockal: Addald, diuidald el, es ki iö az facit.

Exemplum

Egy réz aros akar egy aros embertöl venni 60 ma- sa vezet, mond az aros ember: nincb enneken annu, ha- nem: ba még enni, fele enni, egy fertall: enni, es még negy masam volna, hat simten 60 masam volna, Ez a keres, han' masaiia volt tehat az aros ember nec? facit 20 masam es $\frac{4}{11}$ resb.

Ved elo ket hamis samot: akiben a selet es a neg'ed resst talalhas. Elöster vgy 24, megint annit teszen 24. fele anni 12 teszen, egy fertaly anni 6 teszen es neg' ma- sat hozza, addald, iö 70 kellene 60 lenni, latod hog' ha- zud 10 masamal tobbet, iegierz meg igy ————— | ————— Vég' azért mas hazug samot elödben, vgy mint is me- gint annit azis 16, fele anni 8, egy fertal' anni 4 tesz es 4 masat hozza, addald, iö 48 hatuannac kellene len-

ni, tehát 12 masana kenessébet harud, ígyzed meg így
 Addald e két harug samot egy-
 be iö 22 ez a te diuisorod, ird a két harug sam vtan iob
 kerzed fele. Ez utan multiplicad meg keresztul, egic ha-
 mis samot az masic harugianal, addald: es diuidald
 ki iö az facit.

Es így all.

$$\begin{array}{r} 24 \text{ ————— } 10 \quad (22) \\ 16 \text{ ————— } 12 \end{array}$$

ALIV D. Egy aros ember meg hagyja solgatanac
 hogy ő neki venne egy uchan' mafa seier onot: es vg' ha
 meg annit fele annit, eg' fertali anni, es 6 masat hozza
 vöt volna, hog' sünte 70 masa volna, Ez a kerdes han'
 masat vöt a solga? facit 23 $\frac{3}{4}$ rest.

PROBA.

Enni	masa	23	—————	$\frac{3}{4}$
Megint enni	masa	23	—————	$\frac{3}{4}$
Fel enni	masa	11 $\frac{1}{2}$	—————	$\frac{3}{22}$
Egy fertal	masa	5 $\frac{1}{2}$	—————	$\frac{1}{4}$
Es ahoz	masa	6	—————	44

Sommald ösue egeszes fel masakat iö 59 masa. Imar
 még egy masa bea vagyon, eszt meg kel keresztud ama
 fractiokbol: ammint odafel az additionac fractiokaban
 meg.

meg mondottam, ki iö az eg' mafa, addald est az 62
 bez es 70 masa leßen, es igaz az operatio.

ALIV D. Egy ember kössönuen monda, igse-
 renchenel baratim mind harminczan: selet közölöc eg-
 gic, ha mi még annin, es selet annin volnanc, ug' vol-
 nanc 30. Ez a kerdes mennin voltanac? Vegy elödben
 eg' samot, akit felele ofstbacz mint 16: examinald meg
 es mong' ad, 16 ismeg 16 es selet 16, mint 8 teszen egy som
 maban 40, harmincznac kellene lenni, harud 10 többet,
 ird tehát, 14 voltanac, mongyad, 14 ismet 14, es 7 teszen
 35, harud 5 többet. vt patet.

$$\begin{array}{r} 16 \text{ ————— } 10 \\ 1 \text{ ————— } 5 \end{array}$$

Vegy ötöt roböl marad 5, a diuisor, az utan multipli-
 cal' keresztul vedel egiket a masiktul, es diuidald el, es
 iö 12, ennin voltanac az tarsaid.

ITEM egy ember kerdi az ö attiat menni üdös
 mond az attia neki: ha te meg anni üdös volna, s-meg
 fel anni, eg' estendönel töb, tehát 100 estendös volna.
 Ez a kerdes hani estendös az gyermek facit 36 estendös
 az gyermek.

ITEM, Eg' ember talal az ö attianac könniebe
 meg samlaluam, hogy ő neki egy ember tartozniec 4
 sing postonal öt forintert, min esic 21 sing? facit 26 fl.

es 6 garass, 9 penz. Immar akarnam tudni mennyire sam
altac egyic forintiat egy garas penig 12 den. tesen.
facit 27 garas egy egy forint.

ITTE M. Egy ember vesen 7 tikmoniat Minus
ket penzel, ot penzert egy tikmoniat tob, min essic egy
tikmon' facit $1\frac{1}{2}$
Erről most többet nem szolloc minel hogy itt magyar or
szágban nem igen szokog.

Az Nemet penzreol.

Egy Nemet forintban vag'on 80 magyar penz auag'
60 kraiczar. Fel nemet forintban vagyon 40 magyar d.
auagy 30 kraiczar. Egy fertal' Nemet fl. vag'on 20 ma
gyar penz auagy 15 kraiczar. Egy niolczad resz nemet
forintban vagyon 10 magyar penz, auagy niolczad fel
kraiczar. Egy tizenhatod resz nemet fl. vagyon ot ma
gyar p. auagy negyedfel kraiczar. Egy harmincz kettöd
resz nemet fl. vagyon $2\frac{1}{2}$ magyar penz auagy $1\frac{1}{2}$ kraiczar.

Az Magyar penzről.

Egy Magyar forintban vagyon száz magyar penz,
auagy 75 kraiczar. Fel magyar fl. vagyon 50 magyar p.
auagy harminc niolczadfel kraiczar. Egy fertal' mag' ar
fl. vagyon 25 penz auagy $16\frac{1}{2}$ kraiczar. Egy niolczad
resz forintban vagyon tizenharmadfel penz auagy kilen
czadfel kraiczar. Egy tizenhatod resz forintban vagyon
hat.

bat 5-egy fertal' penz auagy $4\frac{1}{2}$ kraiczar. Egy har
mincz kettöd resz magyar forintban vagyon 3 penz es
egy negyed resz auagy $2\frac{1}{2}$ kraiczar.

Az Mafá samrol.

Egy magyar masaban vagyon 120 font, egy fontban
8 ferton. egy fertonban vagyon 96 nehezec. Fel magyar
masa tesen 60 fontot. Egy negyed resz magyar masa te
sen 30 fontot. Egy niolczad resz magyar masa tesen 15
fontot. Egy tizenhatod resz magyar masa tesen niolcz
adfel fontot. Egy harmincz kettöd resz magyar masabá
vagyon $3\frac{1}{2}$ font.

Magyar fontrol.

Egy magyar fontban vagyon 8 ferton. Fel fontban
vagyon 4 ferton. Egy negyed resz fontban vagyon 2 fer
ton. Egy niolczad resz fontban vagyon egy ferton. Egy
tizenhatod resz magyar fontban vagyon fel ferton. Egy
harmincz kettöd resz fontban vagyon egy negyed resz fer
ton.

Az Magyar Fertonrol.

Egy Magyar fertonban vagyon 96 nehezec. Fel fer
tonban vagyon 48 nehezec. Egy negyed resz magyar fer
tonban vagyon 24 nehezec. Egy niolczad resz magyar
fertonban vagyon 12 nehezec. Egy tizenhatod resz ma
gyar fertonban vagyon 6 nehezec. Egy harmincz kettöd
resz magyar fertonban vagyon 3 nehezec. Egy hatuan
negyed resz magyar fertonban vagyon masfel nehezec.

Az Nemet Masarol es Fontrol.

Az Nemet masaban vagyon 100 font. Fel nemöt masaban vagyon 50 Nemet font: Egy negyed resz nemöt masaban vagyon 25 font. Egy nyolczad resz nemet masaban vagyon tizenharmadfel font. Egy tizenhatod resz masaban vagyon hat es egy fertal. Egy harmincz kettöd resz nemet masaban vagyon egy font es kilencz tizenkilenczed resz.

Az Nemet Fontrol es Lotrol.

Egy Nemöt fontban vagyon 32 lot: Fel nemet fontban vagyon 16 latt: Egy negyed resz nemet fontban vagyon 8 latt: Egy nyolczad resz nemet fontban vagyon 4 latt: Egy tizenhatod resz nemet fontban vagyon 2 lot: Egy harmincz kettöd resz nemöt fontban vagyon 1 latt: Egy hatvan negyed resz nemet fontban vagyon fel latt:

HA MEG AKAROD TV
dni tarsodnac hani penz vagyon
erfenieben, igy probald meg.

Mongyad az tarsodnac: Hoy tars, a mel' penz nald vagyon, vondosd el harmassual, es az mi meg marad benne, mond meg ennekem. Immar hogyha mind el vondossa, tehat ha egy meg marad benne, attul tegy hetuent, ha penig kettö marad meg

meg benne, tegy keiser hetuent le igen 70

Annak vianna mondyad ismet neki: Noim- 70
mar vondosd el ötfueuel, es az mi attul meg marad mond meg ennekem. Ha penig attul meg marad egy, tehat tegy le akkor 21. kettö marad, kettör tegy le 21. Ha harom marad, háromszor tegy le 21. ha negy marad, te is nedser tedle huszon egyet: igen. 21

Harmadszor oluastad meg vele, hettöfe- 21
uel: Es ha egy marad benne, tehat tegy le 15 21
Ha kettö marad: kettöszor tegy le 15. ha harom 21

marad te is háromszor tegy le 15 valamenni marad az hettul, de mind anniszor tegy le 15. mint meg mutattá ollian rendel egy mas ala. De efstis iol esteiben veged, hogy valamenniszor ebbol ez öfsue giult summabol ki ved az szazat es az ötöt mind ki vegyed, es az mi attul meg marad az leszen az summa, az tarsod penze.

Ofstan ez illyen iatekban tsac ollyan vethecz meg az ki szazal hettul tessen alab. EXEMPLVM.

Egy tarsom el ofsta az ö penzet harom reszre, az az harmassual el vondosa, attul meg marada ket penz azert immar le resze kettöszor hetuen penze: De efst egy mas ala iriad, es öfsue kel additio serint addalmod. 73

Masodszor öt öfueuel el vondosa, es meg ma- 140
rada benne harom azert háromszor tessse le az 21 es asz is öfsue addalom mint az elsöt. Harmadszor meg oluassa hettöfeuel es marada meg benne 4: azert negy irom egy mas ala az 15 es öfsue addalom uket Adanti serint.

Imma

Immar mind ezeket az numerussokat, mellic az ad-
ditiobol gyulienec az az, az kic az liniac alat vannac
ird egy mas ala, es ismet addalod osue oket, es ha öze
addalod, annakutanna subtrahald ki belöle valamenni-
szer lehet az százat es az ötöt es i attul meg ma-
rad az leszen az tarsod penze. izeen

Immar latod hogy gyult mind abbol	63
253 azert ebbol ki vehetk ketsser százat	60
es ötöt ird le azert ig' 210	263
Immar latod hogy 53 penz	210
vagyon tarsod eissenieben.	053

Mas pelda.

Egy penz marada meg az harmas oluasa stol. azert
egysser le tessék 70. Hog' ötfel meg oluasa, marada 2
azert ketsser tessék le $\frac{21}{2}$ Hogy hetesszel meg oluasa ma-
42 rada meg benne harom azert 15

haromssor tessék le az tizen ötöt izeen	15
Immar mind ezeket ismet osue adom az	$\frac{15}{4}$
kic az liniac alat vannac. Ebbol ki vessék	70
egyssor százat, mert többsor sem lehet. mint	42
im maid meg látod	45

Somma serint ötuen ket penz vagyon
az tarsom eissenieben.

OBSERVATIO. Ostan mikor kilencz fo-
rint auagy 10 volna, vagy 8 auagy 7 auagy 6 volna,
akar meni volna ha mind száx volnais, de valamenni-
ser

Rör ki veheted belöle az öt forintot es öt penzt, mind ki
vöd, es az mi ostan meg marad benne, annac
[mogyad lenni az tarsod penzet,
nagy soviniat.

(.?)

Az Figuralis Arithmeticanac vége.

KÖVETT

KEZIC IMMAR AZ CAL culussal valo sam vetes, illyen moddal.

AZ LINIAKROL.

E Z Liniakat meg isme. ni. Sukseg esedben venni
hog az also linia (kit elsőnek binac) ieziez egyet.
Az masodik soll ul, tizet. az harmadik százat. Es
az negyedik ezert, ezt az negyedik liniat iezie-
zd meg egy keresztetbkenel, es kezdel ismet vgan azon
lianan oluasi a mint az első kezdettel, vgy mint eg'
az masikon tiz, az harmadikon százat, es az negyedikon
ezert, ezt is meg ieziezed egy köröstel. De amaz első
keresztrol kel el kezdened es minden liniához ezert kell
mon

mondanod: vgy mint, egy ezer, tíz ezer, száz ezer, ezerni ezer. Es valahán' kerest leßen, enni ezert kell ki mōdanod. Eftis esedben ved, hogy mindenik spacium (a ki az linia közt vagyon, őssor annit iegey, mint az ő alatta valo linia, ama spacium ... al a ki az első linia alat vagyon mert czac selet iegey, a mint im latod.

1000000	—————	Tízzer valo száz ezerni ezer.
500000	—————	Eotfzer valo ezerni ezer.
100000	— X ———	Ezerfzer valo ezer.
50000	—————	Eot száz ezer.
20000	—————	Száz ezer.
5000	—————	Eotucn ezer.
1000	—————	Tíz ezer.
500	—————	Eot ezer.
100	— X ———	Ezer.
50	—————	Eot száz.
10	—————	Száz.
5	—————	Eotucn.
1	—————	Tíz.
1	—————	Eot.
1	—————	Egy.
2	—————	Egy fel.

Az első Speciesül tudni illic az numeratioryol mostan itt nem szolloc, miuel hogy oda elöl igaz eleget szoltam.

DE ADDITIONE.

Addadni auagy summalni, tanit, mikeppen kell'en sok selet samokat egy sommaban hozni. Ezt azert az speciest meg tanulni, miel' est, Először nyetadben egy nehan' liniat, a mennit akarß, ord el öket egy nihan

nehan' liniackal ismeg, az elsőül az alsoiglan vonua, anni vesye, a menni selet penz sükeg leßen (az orsagh iavasa serint) sommalnod. Es az negyedic liniat mindenba iegeyrd meg (a mint latad) egy kevesstel. Az első hely valard mintnac, az masodikat, garasnac, az harmadikat penznec, az negyediket fillernec, ig'en .

fl.	gar	de.	fill.
—————	—————	— X ———	—————
—————	—————	—————	—————
—————	—————	—————	—————
—————	—————	—————	—————

Be vetel.

ITTEM Egy vrnac tistavtoia vött fel az ő vratal, keß penzül mint im itt latod, vgy mint:

12	8	11	0
13	9	8	1
528	11	5	1
396	18	7	0
698 fl.	17	gar 0	de. 1 fill.
5731	5	6	1
312	14	9	0
372	16	11	1

Eft az penzt immar addald őssue így: rakd le elob az fl. maszor az garas, harmadszor az de. Vtolszor az fill ercket

ereket, minden fele pont az ő meg iedzet bel'ere. Es
meg lásd, mikor öt calculus egy linian leßen, vedfel őket
es rakd egyet az linian sell'ul valo spaciumban. Ha pe-
nig ket calculus ragyon egy spaciumban vedfel azo-
kat-is, es ted egyet le az liniara a ki az m spaciun se-
let ragyon. Azután az fillereket kettősevel tegy pē-
ze, az penzekeket 12 garassa, az garassokat 21 forint a. s acit
8732 fl: 18 garas. 11 den. 1 fill. fekszik így.

fl.	gar:	den.	fill.
0000		X	
00			
0000	0	0	
00	000	0	0

Ezt az summat ki írnia auag' ki iedzeni, mielő est
Niuly az vyaddal a negyedik liniara, es ind 8 mert
minden spaciun az alatta valo liniához valo, es min-
denha az spaciun az liniaual együt egy cziffraual kel-
le irnod, az utan niul' az harmadikra ala, iry 7. niuly
az masodikra, iry 3. Vtolsor niuly az elsőre, az az, az
alsóra, iry 2. Az enkeppen chielek egyel az garassokkal, de
varin: fillerekek, es vgy talalod meg az te Sommadat.

Ki adas.

Az tisztao kétöt az be vött Sommadol vgy mint:

8293

8293 foint. 10 garas. es 7 penst. es fekszik így.

fl.	den.	fill.
0000		X
0000		
0000	0	
0000		00

PROBA.

Ha akarod meg probalni hogya igazan summat al
Tebat vegy egy szamot az masic utan abbol az sum-
mabol, a mint ötöt az liniakra rakta volt, ha igazan
fel megyen, hogy semmi meg nem marad, tabat igazan
summat al.

SUBTRACTIO

AZ Subtractio semmi nem e'eb hanem egy szam-
nac az masikbol valo ki vetele. Es tudgyad aszt,
hogy azt a szamot, a mell'böl akarod subtrahal-
ni, az liniakra rakjad. De ezt a szamot, a kit a-
karst subtrahalni, elöbben iriad, Ha peniglen oly szam
volna a kit az ő fen fekebbe mat ki nem monthatnad, te
bat resoluaty auag vale b meg az fetső calculusnac egi
két: vgy, Ha egy Calculus ragyon egy linian, ved fel
aszt, es rakd le etöte az alatta valo Spaciumban egyet,
es ötöt az spaciun alat valo liniara. Ha pedig egy
az spaciumban ragyon, vedfel azt, es rakd le ötöt az

8293

spacium alat valo liniara erette. Ha elöbben iönenec
fillerek, penzec, auagy garass ket subtrahalni, es azok-
ban anni, auagy chac egy sem volna, ved fel egyc forin
tiat, rakd le erte 21 garast az liniakra, Azonkeppen e-
gyc garastis rakd le erte 12 den. az heliere etc. vsy
subtrahald ki ostan az te samodat.

EXEMPLVM.

Egy ember ados egy aros embernek 358 forin: 18 ga-
rasal es 9 penzel, Adot meg benne 369 fl. 15 gar. 7 de.
Mennuel tartozic meg neki: facit 29 fl. 3 gar. 2 penz.

Mield ast, Rakd le az adosagot eppen, es vid ki be-
tölle azt a kit meg adot benne.

PROBA

Ha meg akarod probalni ha igazan subtrahaltal, te-
hat azt a samot a kit abol az sommal ki subtrahaltad
ted ismet amaz restantiakor. Es ki in az előbbi sam a-
kit le raktal volt, es igazan operaltal.

MULTIPLICATIO.

Ebben az specicsben leg először búk seg tenked az
etczer egyet tanulnod mert annékul hasonlalan, a-
zert meg talald ide elő kit Tabula Pythagorica-
nachinac. Az multiplicatio azert semmi nem
eg'eb, hanem eg' samnac az masodic sammal valo meg
fokasitasa. Ehez ket fele sam kell, egyk a kit multipli-
calni kel, az masodic a kinel akarod multiplicalni. Es e-
lőször esedben ved, hogy az a linia akire az vyaddal
multi

niulb, egyet iegyez, mint az also, azert igen al az nin
lasson az bal kezeden valo buuelkeddel.

Egy figurauaual valo exemplum.

Multiplicatio 6789 hettel, rakd le 6789 az 7 ily elő-
bben, es niul' az edic liniara, s-iegysz amaz alata va-
lo spaciumba ki calculus vagon, felet, azert mongyad
fele 7 negyedfelet teszen, rakd le 3 es egy felet job kez fe-
löl valo bel're, es vedfel. az vyad alat valo felet. Imar
niul' az ezerve, mongyad, egyser 7 vyan 7, rakd le az
7 iobra, ved fel a calculust, tarch vesteg raita, es mong'
fele 7 negyedfelet teszen, rakd le öket iobra es ved fel
az vyad alat valo felet. Ninly immar az 3 liniara, ott
2 Calculus vagon, azert mongyad 2 het 14 teszen, ez-
ketis rakd le iobra, es vedfel a 2 calculust. Rakd le ismet
fele 7 job kezed felöl valo bel're, es vedfel a felet ki az
vyad alat rag'o, No immar niul' az 2 liniara ot, vagon 3
calculus, azert mondgy 3 het 21 teszen ezeketis rakd le
iobra, es vedfel az 3 cal: tarch vesteg az vyadat, ot va-
gion meg egy fel, azert mong' ismet fele 7 negyed felet
teszen ezeketis rakd le iobra. Niuly az also liniara im-
mar ott 4 cal: rag'on, mong' azert 4 het 28 teszen rakd
le öket iobra a mint a tobbinulis mieltel. facit: 47523.

Ket Figurauaual.

Először valamenni az samnac a kinel multiplicalni a-
karis) eziffraia vagon, anni liniuaual kel sellieb (amaz
liniatul foguan kin a calculustoc vanna) niulnod.

EXEMPLVM

3479 Multiplicaly 48, rakd le az 3479 es az 48 ily
elödben, kezd el az ötödik linián, es mondgyad 3 negy
12 tessen, ezeket rakd le iob kezd felöl való helyre, azu-
tan niuli az 4 liniára, a kin a 3 cal: vagyon es mondgy
3 niolcx 24 tessen, rakd le öket iobra. vedfel az 3 cal:
tarch vesteg az 4 linián, s-mondgyad 4 negy 16 tessen
ezeketis rakd iobra. Niul' az 3 liniára immar a kin a 4
cal. vagyon, es mondgyad 4 niolcx 32, rakd ezeketis iobra
es vedfel a 4 cal. Nu immar vagyon meg 79 multipli-
calni, azért niul' ismet az 4 liniára, es mondgyad fele 4
kettőt tessen, ezeketis iobra rakd, Niuli az 3 liniára, es
mondgyad fele 8 tessen 4 ezeketis rakd le iobra, es a se-
let ki az spaciumban vagyon vedfel, mert mikor egy li-
niára niul's, az ki spaciun alatta vagyon felet iegyez,
tarch vesteg az vyadat az 3 linián, es mondgyad 2 negy
8 ezeket rakd le, es niuly az masodik liniára ala, es mon-
gyad 2 niolcx 16 tessen: rakd le ezeketis es vedfel a ketet.
Niul' immár az 3 liniára, mondgyad fele 4 kettőt tessen,
ezeket rakd le, es niuli ala mondgyad ottis, fele 8 negy
tessen, rakd le öket, es vedfel az felet. V tolsor az vyad
dal vesteg tarch a masodik linián (erch meg alol kel el
kezdened az samlalast) es mondgyad 4 negy 16 tessen ra-
kd le azt, es niuli az also liniára, mondgyad 4 niolcx 32
azokat rakd le iobra, es ki in az facit 166992.

3 Figurauul.

Ily elödben az 3 figurat, a kinel multiplicalni aka-
rod, es aztis akit multiplicalni akar'sz rakd az liniákra,

harcu

harom liniat niul' felieb az felö calculustol foghuán,
es igy chelekegyel. EXEMPLVM.

2079 multiplicál' 789, rakd le az 2079, es ily elödben
az 789, Niul' az 6 liniára, mondgyad, 2 het 14 eztis mäd
iob felöl rakiad, ala az 3 liniára, mondgyad 2 niolcx
16, rakd le eztis, iny az 4 liniára, mondgyad 2 kilencx 18
eztis iobra rakd es vedfel az 2 cal: Es itt esed-
ben vegyed, ha egy calculus az spaciumban vagyon, te-
hát az spaciun felöl való liniát elsőnc tnyad, De hog
meg az 79 ninchen multiplicaluán kezd hát az 3 Lini-
án az az, a szán oluasi, egy, kettő, három, es in az
vyad az ötödik liniára, mondgyad fele 7 es egy fel rakd
iobra, in az alata való liniára, mondgyad fele 8 negy
rakd iobra, in ismet alab egyel, mondgyad fele 9 negy
es egy fel, eztis iobra rakiad, es emellied az spaciumban
ki vagyon, in immár az 3 Liniára, mondgyad 2 het 14
eztis ted iobra, in alab s-mondgyad ket'szer 8 tizenhat,
rakd iobra, in alab s-mondgyad ket'szer 9 tessen 18 eztis
iob kezhez rakd, es a számuető perzt vedfel. Meg egy
fel: vagon a spaciumbā, ezokáért 3 Liniául fell' eb men'
s-mondgyad fele 7 fele 8, fele 9, eztis vgy rakiad a mint
az elöt a spaciumban való feleckel mielted, es vedfel a
felet. Imár meg 7 cal: vagyon az also Linián, azért 3 Li-
niául men' fell'yeb, s-mondgyad 4 het 28 ezt rakd iobra
in alab egyel mondgyad negy'szer 8 tessen 32 rakd e'stis
iobra, in immar az Also Liniára ot 4 vagyon s-mon-
gyad negy'szer 9 tessen 36 eztis iob kezhez rakiad, es
ki ieu

kí üü az te kerdesed. 1. 64 6. 331

Eckeppen

4.5. es figurauualis chelekedbecz. Chac ved escedben
ba oll'sam iüne skiben egy auag két o lenne, tabat sin
te vgy iuy ala auallis a mint a tob czifackall, es mon-
gyad egysser, ketsser, háromssor, auag sser o vagy sele
o teis azt mongyad vgyan o mongyad azért semmit le
ne ted, es vgy mind vegig ala etc.

DIVISIO.

A Z Diuisio semmi nem egyeb, hanem hogy egy szí-
mot vessekve osztbacz, abozis 2 szá kell, egye akit o-
stani akarod, a másic a kinel osztós, fac sic, rakd
azt a számot a kit osztani kell, iob kezdedhez valo hell're,
es azt a kinel akarod osztani iry ide kí, es osztad iob ke-
zedtul ball kezdedhez,

Egy figurauual.

6101 Osztad 9 által, rakjad az Liniakra az summát, es
az 9 iry ide kí es meny az ötödik Liniara, mongyad 9
batban nem vehetem, de felet veheted, azért az vyadat
az ötödik Linián vesteg tarch, es mongyad sel 9 neg-
gyetfel, es felét ad, vedel a 4 es a felet 6 tul marad 1
es egy sel, es rakd egy felet az ball vyad alat valo spa-
ciumban, Iuy ala immar egy Liniara, es mongyad 9
toban etczer vehetem, azért etczer vgy 9 tessén 9 tíz-
bol 1 marad, rakd aláb, es ted 1 ball kezdedhez es mond-
gyad, etczer vehetek, tarch vesteg az vyadat, mongyad
9 héiben felet vehetem, ötösfélet tessén, ezeket vedfel, es
rakd

rakd edy felet ba kezhez, es mongyad, felet ad! Meny
immár az 3 liniara es mongyad, 9 huszonhatbol ketsser
vehetem, azért ketsser vgy 9 tessén 18, 20 bol marad 2
vedfel 20 es rakd 2 ala, es ketötis rakd ball kezdedhez, es
mongyad, ketste vehetec, tarch vesteg az 3 Linián, es
vgy 9 nec felet 4 tessén nioczhol 3 es egy felet, es mon-
gyad felet ad, íst az ball spaciumban tegyed, Men' im-
már az 2 Liniára ala, es mongyad 9 háromssor vehetec
35, háromssor 9 tessén 27, ezeket vgy 30 marad 3 es
mondgyad 3 vehetem oszt ballra rakjad az liniara a kin
az vyad vagyon, tarch vesteg, es mondgyad fele 9 tess.
4 es egy felet, rakd egy felet ballra es mongyad felet ad
Vtolssor men' az alssora, es mongyad 9 vehetec 36 negy-
sser, ezeket veddel, es sítte sel megyen hogy semmi meg
nem marad, a 4 rakd le ball kezhez, es mongyad 4 ve-
hetem, es kí üü az harmadic szám, akit quotiensuec biac
es tessén 2079.

Ket Figurauual.

Ha 2 figurauual akarod osztani, tehát annissor ved az
első figurat, hogy az vtanna valo figurakatis annissor
es az meg marattakban vehessed. E X E M P L V M

Osztad 38661, 49 által, rakd le bal felöl valo Li-
niakra, 38661, es az diuisort iry előben, es men' az öt-
ödik Liniára, ot 3 penz vagyon, azért mongyad fele 4
2 tessén, vedfel öket es men' az alatta valo liniara, öttis
9 nec felet ved 4 es felet tessén, ezeketis veddei es m-
gyad felet ad, es rakd le a felet az vyad alat valo spaci-

s

umban

umban, tarch vesteg az 4 liniara, es mongyad negyet 14
 haromszor vehetem, de minel hogy az utanna valo czif-
 rat az 9 haromszor az 12 stantiaban nem vehetem, mert
 chac 21 marad, tchat chac 2 kell vennem. azert mongyad
 ketsser 4 tesszen 8, ezeket ved ki az 14 marad 6, es ninly
 az alatta valo liniara, es mongyad ketsser 9 tesszen 18 e-
 zeket ved huszhol marad 2, az 20 ved fel es rakd 2 i-
 de ala, mongyad ketsser agya, rakd ezeket balra. Meny
 ismet az 4 liniara, es mongyad sele 4, 2 tesszen, veddel o
 ket, es menü az alatta valo liniara, ott 3 es egy fél ragó
 azert valch onnat sellүүл egyet ala, vgy rakd le az spa-
 ciumban 1 cal: es 5 az alatta valo liniara, abbol vegy 2
 9 selet ki tesszen 4 -segy selet, s-mongyad selet ad, rakd
 ball ketsszer al vesteg, es 19 tesszen, azert vehetned neg-
 gyszer, de nem maradna anni hogy az alatta valo liniara
 az 9 negyszer vehetned, vegy azert 3 negyet 12 tesszen es
 ninly ala, ottis 3 kilenczet vegy 27 tesszen es mongyad 3-
 sor agya, ezt az vyadhoz rakjad, Men' ismet az 3 lini-
 ara fel, mongyad sele 4, 2 tesszen, vedel oket es ini alab
 ottis az 9 selet ved (ha nem veheted tchat onnat se-
 llyül valch egyet ala, a mint ballottal) es mongyad se-
 let ad est az vyad ala ted tarch vesteg az vyaddal, es
 mongyad 4 negy 16 tesszen ezeket vegy az 19 bol marad
 3 es meny az alsora, mongyad 4 kilencz 36 tesszen eze-
 ket ved ki az 36 bol es fel meggyen sepen, es mon-
 gyad nedzsser adgya, rakd le oket az also liniara es ki
 10 az facit 720.

háron

3 Figural.

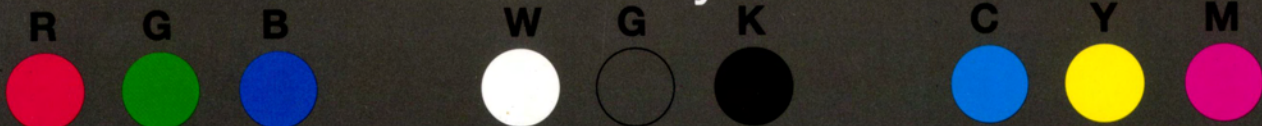
- Diuidali 164 0331 789 altal, rakd le a sommat a li-
 niakra iob kez felöl, es menü az liniara fel, mongyad 3
 het 14 vedel ezt 16 bol marad 2, meny egyel alab ottis
 vegy ketsser 8, huszonnegybol marad 8. Menü ismet egy
 liniara alab, ottis vegy ketsser 9 huszhol marad 2 mon-
 dyad 2 agya est rakd balra, Ninli immar az 5 liniara
 ott 6 talass valch el az ötöt, az az, amaz egy cal: ki az
 vyad selet valo spaciumban vagyon, ezt ved fel es rakd
 5 ente az liniara, attol vegy sele 7, es vedfel oket. Mas
 moddalis operalbach, vegy mongyad 3 ölböl 2 marad es
 vond egy selet ala, menü egyel alab, mondgađ sele 8, 4
 vedfel oket es ini ismet egyel alab ottis a 9 selet ved
 es mongyad ad egy selet, azt rakd az vyad ala. Meny
 ismet az 4 liniara ot 22 vagyon ot 7 haromszor vehet-
 nel de nem maradna anni hogy amaz utánad valo 8 es
 9 haromszor vehetnem, azert chac ketsser vegyed, mond-
 gyad 2 het tesszen 14 ved ki ezeket huszhol marad 6, ninl
 egyel alab, ottis vegy ketsser 8, Harmaesoris ninl egyel
 alab ott vegy ketsser 9, es mongyad 2 agya, rakd oket bal-
 ra. Menü ismet az 4 liniara, ott vegy selét 7 es ide a 8
 selet, megent alab ottis 9 selet, az selöt rakd balra. Inü
 az 3 ala, mongyad 4 het 28 vedki ezt 30 bol marad 2, ini
 egyel alab, mongyad 4 niolcz 32 ved ki aszt 35 bol m-
 rad 3, V tolsor menü az alsora, mongyad 4 kilen-
 sen, vedfel onnat, es igazan fel meggyen
 marad, es mongyad 4 adgya rakd bal

PROBA

Multiplical' 2079 789 altal, mikeppen az mu-
 plicy ioban tanitottal es ki in 1640331, mert az dui-
 sio probaltatic meg az vltiplicatio altal, es vison-
 tag az Multiplicatio az Diuissio al, es effe'.
 probat leg iobnac rartnac, nem chac
 az liniakon, hanem meg czisra-
 kalis, kirol most itt tobbet
 nem bolloc

F
 I N I
 S.

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

PROBA

Multiplical' 2079 789 altal, mikeppen az mu-
plicitioban tanitottal es ki in 1640331, mert az divi-
sio probaltatic meg az vltiplicatio altal, es vison-
tag az Multiplicatio az Divisio al, es effe'.
probat leg iobnac tartnac, nem chac
az liniakon, banem meg exisra-
kalis, kirol most itt tobbet
nem szolloc

F
I N I
S.

Restaurálta
SZÜCS DEZSÖNE
2012 OSZK RKO

XIX. 98.

卷之五

卷之四